

25 jaar Cedergroep

Eén groep,
Zes unieke scholen,
**Samen voor succesvol en
waardenvol onderwijs**

Inhoud

Voorwoord

4
Duco Adema,
voorzitter College van
Bestuur Cedergroep

Interviews

14
Sofyan Mbarki, wethouder
van o.a. Werk & Inkomen,
Bestaanszekerheid
en Kennisinstellingen
Amsterdam

20
Kettingsinterviews
Karlott Bosch (HLZ),
Dennis Kok (CSB),
Johanna de Vries (VLC)
en Itir Sezen (HLW)

28
Ton Kodde, oud-docent
Hermann Wesselink College

42
Floor Rombout en
Hessel Nieuwelink,
lectoren Hogeschool
van Amsterdam over
burgerschapsonderwijs

Columns

17
Mahdi Pour Karid Shokouh
en Dylan Courtens,
leerlingen CSB Amsterdam

27
Pauline de Die,
teamleider tweetalige
havo- en vwo-onderbouw
Hermann Wesselink College

39
Mitchel Vliet, pedagogisch
medewerker Futuris

45
Robin de Munnik, docent
Nederlands HLZ

54
Ally Liefhebber, directeur
Cederbureau

De kracht van de scholen

12
Futuris

18
CSB Amsterdam

30
Hervormd Lyceum
West

34
Hervormd Lyceum
Zuid

40
Hermann Wesselink
College

52
VeenLanden College

Trots

6
Oud-leerlingen
aan het woord

24
Techonderwijs HLW

32
Mooie voorbeelden uit
de praktijk

46
Hoe we werken aan
onderwijsvernieuwing

**‘Ruimte voor verschil,
verbonden door
dezelfde ambitie’**

De kracht van de Cedergroep

25 jaar Ceder. Een goed moment om te kijken waar we staan, wat we met elkaar hebben bereikt en welke uitdagingen op ons afkomen. De Cederscholen vallen op door hun diversiteit. Elke school heeft een eigen profiel. De teams van collega's, de groepen leerlingen en het onderwijsaanbod verschillen. Juist in dat gevarieerde aanbod, in de nauwe afstemming van iedere school op de lokale situatie en in de ruimte om zich te ontwikkelen en te vernieuwen, schuilt de kracht van de Cedergroep.

De kracht van de Cedergroep komt ook tot uiting in de gerichte samenwerking tussen de scholen. Bijvoorbeeld in ons gezamenlijke systeem van kwaliteitszorg. Van de managementafspraken die iedere rector en directeur jaarlijks met mij maakt, mede op basis van een kwaliteitsprofiel van iedere school, via kennisdeling en uitwisseling in kenniskringen, zoals die van de examensecretarissen, tot en met collegiale visitaties en audits op een van de scholen, uitgevoerd door een team vanuit de collega-scholen. Dat draagt eraan bij dat het de Cederscholen in de afgelopen jaren steeds is gelukt om te voldoen aan de kwaliteitsstandaarden van de Inspectie van het Onderwijs.

Dat we samen meer voor elkaar krijgen, is ook gebleken bij het versterken van de profilering en aantrekkelijkheid van de scholen. Allemaal op hun eigen wijze en met schoolspecifieke accenten, voorkeuren en inzet. Maar wel met als resultaat dat steeds meer leerlingen kiezen voor een Cederschool.

En hoe verschillend het onderwijs op de scholen ook is, de Cederkwaliteit komt ook tot uiting in ons streven om naast goed onderwijs te zorgen voor waardenvol onderwijs. We willen dat leerlingen zich thuis voelen op school, zichzelf kunnen zijn en hun weg weten te vinden in de pluriforme en steeds veranderende samenleving. Dat zien we bijvoorbeeld terug in de ontwikkeling van de versterking van burgerschap - een van de basisvaardigheden. Daarmee dragen we bij aan onze missie om onze leerlingen te laten groeien tot verantwoordelijke wereldburgers.

Misschien wel een van de grootste veranderingen in het onderwijs in de afgelopen 25 jaar is de introductie en toepassing van ICT. Van krijtjes naar digiborden, naar het gebruik van laptops in sommige lessen en inmiddels naar de recente uitdagingen van AI. Vanuit het Cederbureau en in nauwe afstemming met de ICT-collega's op de scholen is een goed functionerende ICT-infrastructuur voor de Cedergroep tot stand gekomen. Daar hebben we met elkaar, op die enkele keer na dat er iets uitvalt, iedere dag profijt van.

Dat we in korte tijd meer kunnen dan alleen de som der delen, heb ik ook ervaren bij de uitvoering van de taakstelling om over te gaan van een periode waarin veel geld beschikbaar was - dankzij verschillende incidentele subsidies zoals het Nationaal Programma Onderwijs - naar de nieuwe situatie van krappe budgetten. Dankzij de inzet van de scholen en de samenwerking met de controllers van het Cederbureau zijn we erin geslaagd het grootste deel van de bezuiniging te realiseren, door tijdelijke formatie terug te brengen en het taakbeleid op de scholen aan te scherpen. Daarmee konden we de kwaliteit van het onderwijs op peil houden en is er nog steeds ruimte voor investeringen.

De kracht van de Cedergroep geeft me het vertrouwen dat we ook de komende jaren de uitdagingen aankunnen. Of het nu gaat om een overheid die steeds van beleid verandert en meer regelgeving wil invoeren, om de blijvende en noodzakelijke aandacht voor de verbetering van de onderwijskwaliteit of om de uitdaging van een mogelijk krappere arbeidsmarkt.

Samen met alle collega's van de Cedergroep kijk ik ernaar uit om ook de komende jaren te werken aan de kracht van de Cedergroep en daarmee aan goed en waardenvol onderwijs.

Duco Adema,
voorzitter College van Bestuur Cedergroep

Van klaslokaal naar carrière

Verhalen van oud-leerlingen

We bouwen als Cedergroep al 25 jaar aan onderwijs waarin leerlingen de ruimte krijgen om te groeien, hun talenten te ontdekken en hun eigen weg te vinden. In deze jubileumuitgave blikken we terug met een aantal oud-leerlingen op hun schooltijd. Wat heeft die voor hen persoonlijk en hun loopbaan betekend?

Dan Afrifa
schrijver en historicus
(Hervormd Lyceum Zuid)

‘Ik was zonder het HLZ geen schrijver geworden’

“Ik was een van de weinige zwarte leerlingen op het Hervormd Lyceum Zuid. Mijn vader wilde per se dat ik naar een goede school ging met een havo-vwo-brugklas zodat ik door kon stromen naar het vwo. Ik ging dus naar een school diep in Oud-Zuid, wat best bijzonder was voor een Ghanese jongen uit de Bijlmer. Mijn klasgenoten gingen op skivakantie en zaten op hockey. Ik niet. Het heeft lang geduurd voordat ik me daar thuis voelde. Eigenlijk is dat nooit helemaal gelukt, want ik herkende me niet in de mensen die ik zag.

Toch ben ik, nu ik schrijver ben, ook blij met de keuze voor het HLZ. Mijn middelbare schooltijd is een bron van inspiratie. Ik was anders waarschijnlijk geen schrijver geworden. In mijn columns voor onder andere Het Parool en Folia beschrijf ik af en toe mijn ervaringen tijdens mijn schooltijd. Ik denk dat ik wel een boek vol kan schrijven over die periode.

Ik heb met veel docenten nog steeds contact, voornamelijk met mijn docenten Nederlands. Ze zagen eerder dan ik dat ik iets met taal en schrijven kon doen. Een van hen liet me in de les altijd een woordgrapje maken. Daar ben ik ze dankbaar voor.”

Hassan Bettani
partner EY Netherlands en
voormalig lid van Raad van
Toezicht Cedergroep
(Hervormd Lyceum West)

‘Een docent die in je blijft geloven, verandert alles’

“Ik was geen makkelijke leerling. Ik had veel begeleiding nodig, maar de leraren op het Hervormd Lyceum West hebben altijd geloof gehouden in mijn talenten. Voor mij is de middelbare school de belangrijkste periode in de vorming van een kind. In die tijd wordt een leerling klaargestoomd om in de samenleving een actieve en impactvolle rol te kunnen spelen. Wat mij heeft geïnspireerd op het HLW is dat er heel veel aandacht was voor het ontwikkelen van talenten.

Een docent economie heeft zich toen ik nogal puberde en onhoudbaar was in de les sterk over mij ontfermd. Mij laten dromen en me niet laten vallen toen veel leerkrachten de hoop opgaven. Daar hoorde ook bij dat zij me hard aanpakte als ik de kantjes ervan afliep.

Wat leerlingen van nu moeten meenemen van hun schooltijd? Dat ze hun passie volgen en iets teruggeven aan de samenleving.”

‘Leraren hadden hart voor hun vak’

“Op het HLW vond ik voor het eerst mijn plek in Nederland, nadat ik met mijn Egyptisch/Nederlandse familie uit Afrika geëmigreerd was en ik hier best even moest wennen aan de vrijere school cultuur en andere omgangsvormen. Ik maakte vrienden en had een goede verstandhouding met de leraren. Ook een positieve persoonlijke ontwikkeling: mijn eerdere wat plichtmatige ambitie maakte plaats voor een levendige belangstelling voor verschillende vakken en een verlangen de wereld te begrijpen. En ik ontmoette er de liefde van mijn leven, met wie ik nu meer dan een halve eeuw gelukkig ben. Alleen al daarvoor ben ik het HLW dankbaar. Het HLW gaf om haar leerlingen en geloofde in goed onderwijs. De leraren waren niet alleen vakkundig, maar hadden ook hart voor hun vak; dat maakte voor mij het verschil. De school, omringd door een rustige, groene omgeving, heeft een ereplaats in mijn hart. Hoewel de school sterk veranderd is, denk ik dat sommige dingen hetzelfde zijn gebleven: vriendschappen, liefde, leraren die van hun vak houden. Mijn hoop voor de leerlingen van nu is dat ze, naast kennis, een moreel- en sociaal kompas meekrijgen; zodat ook zij hun koers kunnen bepalen en het wat beter in en voor de wereld kunnen doen dan ik en mijn generatie dat gedaan hebben.”

Tarek El-Baradi PhD
moderator, spreker,
leiderschapscoach. Voormalig
senior executive in het
internationale bedrijfsleven

Anouk Hoogendijk
voormalig profvoetballer
en Oranje-international
(VeenLanden College)

‘Ik deed op school overal aan mee’

“Ik was een leerling die aan alles meedeed: toneel, talentenjacht, zingen van kerstliedjes, straatvoetbal. Het was gewoon een hele leuke en sociale tijd. Ik woonde zo dicht bij het VeenLanden College dat ik er lopend naartoe kon.

Mijn ouders gaven er allebei les, maar ik heb nooit les van hen gehad. Dat hadden we bewust zo geregeld.

Vanaf de derde klas begon ik veel school te missen door het voetballen. Ik speelde op hoog niveau en zat in Jong Oranje. Daardoor miste ik soms meerdere dagen school. Om school en sport te combineren moest ik echt leren plannen.

Wat mij is bijgebleven, is dat een docent echt het verschil kan maken. Mijn docent Engels maakte van elke les een feestje en gaf je het gevoel dat je iets kon.”

‘Er was respect voor iedere leerling, wie je ook was’

“Het HWC was een open en vrije school, met persoonlijke aandacht voor iedereen. Een warm bad, ook voor leerlingen uit kwetsbare situaties.

Ik was soms balorig: ik sprong eens door een raam tijdens een Duits-les en met wat vrienden duwden we de ‘lelijke eend’ van de natuurkundeleraar door de school, gewoon voor de grap. Het HWC leerde me zelfstandig te zijn en mijn eigen problemen op te lossen. Dat heeft me een robuust zelfvertrouwen gegeven voor de rest van mijn leven.

Wat ik hoop is dat het HWC nog steeds uitdraagt wat wij toen ervoeren: dat iedere leerling gezien en gewaardeerd wordt om wie hij of zij is. Dat gevoel draag ik nog steeds bij me.”

Peter Schat
erfgoedbeschermmer
en journalist
(Hermann
Wesselink College)

‘Niet mijn eerste keuze, wel de beste beslissing’

“Op de basisschool was ik echt een doener. Ik hield van sporten, maar leren uit boeken was lastiger. Panta Rhei was niet mijn eerste keuze, maar het is uiteindelijk een van de beste beslissingen in mijn leven geweest. Vanaf de derde klas koos ik de richting Sport Dienstverlening & Veiligheid en toen voelde ik me er echt

op mijn plek. Mijn tijd op Panta Rhei beschouw ik als het fundament voor mijn verdere ontwikkeling.

Na de middelbare school ben ik een sportopleiding gaan volgen, geïnspireerd door mijn docenten. Ik heb nog steeds contact met sommigen. Wat ik docenten van nu zou willen zeggen? Heb oog

voor de talenten van leerlingen en stimuleer die. Wees je bewust dat niet elke leerling theoretisch geschoold hoeft te worden, er zijn zoveel leerlingen met talent op praktisch gebied. En wat ik jongeren wil meegeven? Je moet een stip op de horizon zetten. Als je weet wat je wil en je zet door, dan kun je heel ver komen.”

Giovanni van Groenningen
personal trainer
en talentbegeleider (Toen
Panta Rhei, nu Futuris)

Mehmet Akkoç
afdelingsmanager gemeente
Amsterdam (Hervormd Lyceum West)

‘Het is de kunst een leerling individuele aandacht te geven’

“Op het Hervormd Lyceum West was ik een extreem drukke leerling. Een haantje de voorste. Ik was zo’n leerling dat als er een vriendje tegen me fluisterde, ik degene was die hard terugpraatte en straf kreeg. Na een maand al werd mijn vader naar school geroepen.

Er werd aan het eind van het jaar gedacht dat ik beter naar een lager niveau kon. Dat was een cruciaal moment. Mijn vader vroeg om een laatste kans, en ik ben ervoor gegaan.

Uiteindelijk heb ik mijn vwo-diploma gehaald zonder onvoldoendes. Als het HLW niet het veilige, warme nest was geweest wat het was, was ik niet met een vwo-diploma van school gegaan. Dat kan ik echt zo stellen. Het gevaar van een middelbare school is dat het een leerinstituut is waar elke leerling hetzelfde wordt behandeld. Het is de kunst om iedere leerling individuele aandacht te geven. Die kunst bedreven ze op het HLW als geen ander.”

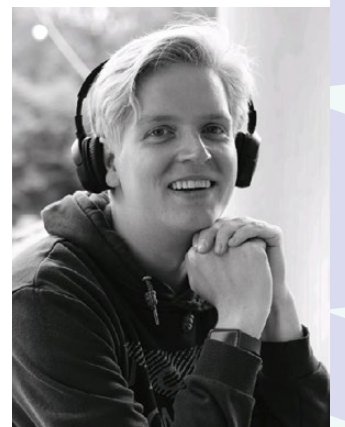
‘Mijn passie voor techniek kreeg hier alle ruimte’

Ik ging altijd met plezier naar het VeenLanden College; het was fijn dat het dicht bij huis was.

Wat voor mij echt belangrijk was: docenten keken waar je passie lag en maakten daar ruimte voor. Ik was veel met techniek bezig en heb samen met een docent een lasersnijder gebouwd. Dergelijke projecten hebben mij gevormd. Ze gaven me de ruimte om te ontdekken waar ik goed in was. Die ervaring heeft ervoor gezorgd dat ik uiteindelijk in de techniek en ICT terecht ben gekomen.

Hoe zou techniek vorm moeten krijgen in het onderwijs? Ik zou digitale vaardigheden vooral vakoverstijgend aanbieden; nu opereren vakken nog te veel als losse eilandjes. Ik zie het onderwijs echt als een leer-schul. Interactieve lesmethoden, waarbij de leerling zelf aan het roer staat, werken daarbij goed. De rol van docent zal wellicht veranderen van docent naar coach die helpt met de meest passende manier om een bepaalde stof te ontdekken. Voor sommige leerlingen geldt dat de docent niet genoeg uitdaging kan bieden. Als iemand zich verveelt zijn digitale toepassingen echt een uitkomst.

Nand Homan
ondernemer in ICT en
netwerktechnologie
(VeenLanden College)

‘Ik kon hier gewoon mezelf zijn’

“Mijn tijd op het Hervormd Lyceum West heeft veel voor mij betekend. Ik vond (en vind) het leuk om nieuwe kennis op te doen en mij te verwonderen over nieuwe inzichten die mij geleerd worden. En ik heb er leuke vriendschappen aan overgehouden. Ik zou het zo overdoen.

Wat voor mij het verschil maakte, was het veilige pedagogische klimaat. Daardoor kon ik zijn wie ik was. Docenten durfden echt een band met je aan te gaan.

Die ervaring heeft mij later geïnspireerd om zelf het onderwijs in te gaan en bestuurder te worden. Ik wilde dezelfde impact hebben op leerlingen als mijn docenten op mij hadden. Wat moeten leerlingen in hun ‘rugzak’ hebben wanneer ze van school komen? Wat mij betreft staat de vorming van de leerling centraal en de ontwikkeling van zijn eigen identiteit, zijn autonomie en verantwoordelijkheid en het ontdekken van zijn drijfveren en passies. Kernvragen daarbij zijn: ‘wie ben ik?’, ‘wat kan ik?’ en ‘wie wil ik zijn?’”

Younes Hanin
directeur-bestuurder in
het onderwijs (Hervormd
Lyceum West)

Annemarie Lekkerkerker
content creator/influencer
(Hervormd Lyceum Zuid)

‘Meer aandacht voor creatieve vakken’

“Al op schooltijd was ik creatief bezig en maakte ik video's, van comedy tot challenges met andere YouTubers. Voor mijn profielwerkstuk maakte ik een documentaire over het effect van seksistische rapteksten op jongeren, waar ik een 9 voor kreeg.

In de onderbouw is er veel ruimte voor creatieve vakken en het leren

van vaardigheden; dat zou ik in de bovenbouw zeker voortzetten. Creatieve vakken brengen je op nieuwe ideeën.

Mijn advies aan docenten: maak contact met leerlingen. Vraag hoe het gaat of hoe iemands weekend was. En het moet van twee kanten komen. Leraren zijn gewoon mensen, maar leerlingen ook.”

Pascal Collard
onderzoeker
(Hermann
Wesselink College)

‘Leerlingen moeten zich gezien en gehoord voelen’

“Ik was vroeger niet echt met school bezig; ik gamede en sportte liever. Nu ik zelf op het HWC werk, is mijn blik veranderd. Ik heb een superleuke schooltijd gehad, en hoe bijzonder is het dat ik nu op gelijkwaardige basis samenwerk met mijn oud-docenten?

Wat ik belangrijk vind, is dat leerlingen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen. Het zou mooi zijn als leerlingen ontdekken waar hun passie ligt. Met die inzet kunnen ze veel bereiken. Het is best een uitdaging om leerlingen te helpen hun passie te vinden. Differentiatie helpt daarbij, maar we kunnen in het onderwijs nog meer aandacht besteden aan structurele gesprekken met leerlingen over hun leven en toekomst. Vaak zijn we verbaasd over wat leerlingen te vertellen hebben, maar ervaren we ook wat het ons oplevert. Leerlingen hebben echt behoefte aan menselijk contact.”

‘Onze docenten waren van superieur niveau’

“Het Christelijk Lyceum Buitenveldert bood onderwijs van hoog niveau, en was ook cultureel rijk. Wat mij vooral is bijgebleven, zijn de docenten. Zij waren echt van uitzonderlijk niveau. Mijn docent Nederlands bijvoorbeeld, heeft mij enorm geïnspireerd. Hij gaf met zoveel passie les en gebruikte methodes die zijn tijd ver vooruit waren.

Uiteindelijk ben ik zelf het onderwijs ingegaan. Als ik terugkijk, begon dat hier; deze school heeft echt de basis gelegd. Wat ik huidige docenten mee wil geven? Het lijkt me een uitdaging om tegenwoordig voor de klas te staan. Er komt steeds meer ‘frictie van buiten’ het klaslokaal binnen. Tegelijkertijd blijft de rol van de docent cruciaal. Je bent niet alleen een rolmodel, je leert leerlingen ook hoe ze vanuit verschillende perspectieven het gesprek kunnen voeren.

Daarvoor moet je jezelf als docent durven openstellen en toegeven dat je het soms zelf ook niet weet. Om de grote vragen aan de orde te stellen, kun je je vak benutten om leerlingen zelf te laten nadenken. Toen ik zelf docent was, hielp (wereld)literatuur mij daar erg bij; daarin komen immers alle grote vragen aan bod.

Mijn missie voor het onderwijs? Leer leerlingen zelf onderzoek te doen en kritisch naar zichzelf te kijken. Leraren die dat bij hun leerlingen weten te bewerkstelligen, zijn goud waard.”

Ingrid Verheggen
coach en adviseur, voormalig
rector en onderwijsbestuurder
(toen Christelijk Lyceum
Buitenveldert, nu de CSB)

Tom Snelting
(mede-)initiatiefnemer van de eerste
Amsterdamse Familieschool, zet zich
in voor kansengelijkheid (Hervormd
Lyceum West)

‘Gelijke kansen beginnen op school’

“Mijn tijd op het Hervormd Lyceum West heeft gevormd hoe ik naar de wereld kijk. Er heerste een heel fijne sfeer. De feesten en commissies waren verbindende evenementen, maar het was ook bijzonder dat er vriendschappen ontstonden over leerjaren en schoolniveaus heen. Dat was niet georganiseerd; zo was de cultuur nu eenmaal.

Als kind was de diverse omgeving waarin ik me bevond vanzelfsprekend. Ik maakte geen onderscheid: het ene vriendje had het beter dan het andere, bij de een rookte de keuken anders dan bij de ander, maar dat beïnvloedde niet hoe ik met ze omging. Pas later realiseerde ik me dat niet iedereen dezelfde kansen krijgt.

Daarom vind ik het belangrijk dat scholen werken aan kansengelijkheid. Zorg dat die rijke ontwikkelomgeving toegankelijk is voor iedereen. Voor mij zat het verschil soms in kleine dingen: een docent die je ziet, een kans die je krijgt, een plek waar je je thuis voelt. Dat gun ik ieder kind.”

‘Op Futuris is iedereen welkom’

Op Futuris draait onderwijs om ontwikkeling en oriëntatie. Leerlingen worden voorbereid op hun volgende stap in het leven, in een omgeving waar iedereen welkom is en waar diversiteit als kracht wordt gezien. Directeur Matthijs Ran: “Hier op school krijgen leerlingen kansen om te ontdekken, te groeien en bewuste keuzes te leren maken voor hun toekomst.”

Matthijs Ran
directeur Futuris

‘We zijn als school enorm in ontwikkeling’

Wat voor school wil Futuris zijn?

Op Futuris is het onderwijs oriënterend van aard. Leerlingen worden voorbereid op hun volgende stap in het leven en leren keuzes te maken die belangrijk zijn voor hun toekomst. Dat gaat niet alleen over een vervolgopleiding of beroep, maar ook over hun persoonlijke ontwikkeling, sociale relaties en functioneren in de maatschappij.

De school staat voor een inclusieve en diverse leeromgeving. Iedereen is welkom, zonder onderscheid in huidskleur, religie of geaardheid. We willen leerlingen kansen en ervaringen meegeven die bepalend zijn voor de rest van hun leven. In de leeftijd van 12 tot 16 jaar ontwikkelen jongeren zich enorm; ze doen ervaringen op die hen blijvend vormen.

Waar bouwen jullie aan?

Sinds 2024 hebben we profielklassen technologie, koken, expressie en sport, naast een mavo/havo-klas. Leerlingen krijgen veel praktische opdrachten, zodat zij leren door te doen. In de bovenbouw werken we toe naar één profiel: Dienstverlening en Producten (D&P), met binnen dat profiel richtingen als horeca, gezondheid en bewegen, kunst en media en tech. Op de mavo zijn er een route richting mbo en een route richting havo. Daarnaast is er een breed aanbod aan keuzevakken.

In de toekomst willen we een havo-opleiding starten en op zowel vmbo-t als havo een praktijkgericht programma (pgp) aanbieden. Om deze onderwijsvisie en doorlopende leerlijn goed vorm te geven, zijn aanpassingen aan het gebouw nodig. We willen de twee gebouwen verbinden met een

gezamenlijke entree en receptie, waar alle leerlingen en medewerkers binnenkomen. Achter de entree komen gezamenlijke faciliteiten die nu nog verspreid in de gebouwen zitten. De gebouwen worden ingericht in leergebieden; de huidige facilitaire ruimtes worden leslokalen. Zo kunnen vakgroepen beter samenwerken aan de doorlopende leerlijn en krijgen leerlingen beter zicht op hun ontwikkelmogelijkheden en keuzes.

Hoe merken leerlingen en collega's die visie in de praktijk?

Als je Futuris binnenloopt, merk je dat iedereen elkaar groet, dat het gebouw ruim aanvoelt en dat iedereen zichtbaar is. In de lessen zijn de Futuris-les en de zes rollen van de Futuris-docent herkenbaar. Docenten geven les vanuit de relatie en hebben aandacht voor de competentie en autonomie van de leerling. In de onderbouw werken we in heterogene groepen, waarin basis-, kader- en tl-leerlingen samen in de klas zitten.

De school heeft zich ontwikkeld tot een plek waar diversiteit actief wordt benoemd en wordt gewaardeerd als kracht. Waar dit vroeger minder expliciet was, wordt nu uitgesproken dat iedereen erbij hoort en welkom is. Ondanks maatschappelijke spanningen ervaren veel leerlingen de school als gezellig, veilig en inclusief – een plek waar voor iedereen een vriend te vinden is.

Om te laten zien hoe collega's werken op Futuris, verwijfs ik graag naar dit filmpje.

Waar zijn jullie trots op – en waar ligt nog een uitdaging?

Futuris is een school die enorm in ontwikkeling is. Medewerkers, leerlingen, ouders en andere betrokkenen zien dat, voelen dat en beamen dat. De perspectieven die we zien worden herkend en omarmd. Tegelijkertijd zijn we een jonge organisatie die voor een periode met veel uitdagingen staat. Samenwerken is daarbij essentieel: we moeten als één school achter onze visie en onze leerlingen staan. Er zijn nog veel stappen te zetten, maar we blijven steeds opnieuw beginnen met de eerste stap.

Futuris heeft een leerlingenpopulatie met een hoge achterstandsscore. Dat betekent dat we juist hier veel verschil kunnen maken. We zijn trots dat we leerlingen kansen en ervaringen kunnen bieden, zodat zij zich kunnen ontwikkelen en leren keuzes te maken. Dat doen we stap voor stap.

Blik vooruit

Oud-directeur-bestuurder Bert de Weert zei tegen mij toen ik hier kwam werken: “Jongen, je hebt goud in handen!” Zo voelt het ook. Het is waardevol om op Futuris te mogen werken en samen met medewerkers en leerlingen iedere dag op te trekken. We maken plannen, voeren die samen uit, maken fouten en gaan met dezelfde energie weer verder om de school en het onderwijs steeds een stap beter te maken.

Waar dat naartoe leidt? Geen idee, en dat is ook niet het belangrijkste. De reis samen maken, in ontwikkeling blijven en met plezier werken: dat is het doel.

‘Zie diversiteit in het onderwijs niet als probleem maar als kracht’

Voor Sofyan Mbarki is het Hervormd Lyceum West meer dan de school waar hij zijn diploma haalde. Het is de plek waar hij zich ontwikkelde tot jongvolwassene, waar hij geïnspireerd werd door bevlogen docenten en waar hij jaren later zélf terugkeerde als docent economie. Inmiddels is hij wethouder van onder andere Werk & Inkomen, Bestaanszekerheid, Sport en Kennisinstellingen in Amsterdam, maar onderwijs is altijd een rode draad gebleven in zijn leven. “Als ik terugkijk, zie ik dat veel keuzes die ik later heb gemaakt in die tijd zijn begonnen.”

Als kind groeit Mbarki op in Osdorp, in een fijn gezin. Hij omschrijft zichzelf in die periode als een rustig en braaf kind. “Ik maakte altijd mijn huiswerk, lette goed op in de les.” Wanneer de overstap naar de middelbare school eraan komt, valt zijn keuze op het Hervormd Lyceum West (HLW). “Er waren eigenlijk twee scholen waar je in die tijd naartoe ging: het Caland Lyceum of het HLW.”

Zijn oudere broer wilde destijds ook naar het HLW, maar werd niet toegelaten. “De school was in die tijd zo populair dat je een toelatingstoets moest maken. Ik werd wel aangenomen, tot blijdschap van mijn ouders. De school stond heel goed aangeschreven om haar goede leraren en goede resultaten. Daar sloegen mijn ouders wel op aan.”

Wethouder Sofyan Mbarki

‘De geschiedenislessen op het HLW waren een voorloper van een Netflix-serie’

Nieuwe wereld

De overgang naar de middelbare school herinnert hij zich nog goed. Als hij terugdenkt aan het HLW, noemt hij vooral de fijne sfeer op school. “Het was een school waar duidelijke regels golden en er goed contact was tussen docenten en leerlingen. “Maar we spraken ze wel aan met hun achternaam. We hadden respect voor onze docenten.”

Hij weet nog dat zijn mentor Nederlands, mevrouw Moen, bij hem thuis langskwam. “Ik liet haar trots mijn kamer zien.” In die brugklas ging er ook een wereld voor hem open: nieuwe vrienden, meer vrijheid. “Ik had toen ook buiten school mijn eerste vechtpartijtje. Iemand liet me struikelen en ik dacht toen: ik moet nu voor mezelf opkomen, even m’n mannetje staan.”

Meer op straat

“En in de tweede klas kwam ik echt in de puberteit”, blikt Mbarki terug. Andere dingen dan school werden interessant, hij bracht meer tijd buiten door. “Ik was steeds meer op straat te vinden, in Osdorp.” Hij vertelt daar open over, zonder er al te zwaar aan te tillen. “Ik kwam in die tijd ook in aanraking met de politie. Kleine vergrijpen hoor.” Toch herinnert hij zich nog goed dat hij naar het kamertje van conrector Jansen moest komen en daar twee politieagenten zaten. “Toen heb ik een paar uurtjes moeten brommen.” Vooral een gesprek met agent Marcel is hem bijgebleven. “Hij vroeg heel direct waar ik nu mee bezig was. ‘Je zit op het vwo en je laat je meeslepen door de jongens van de straat’, sprak hij me streng toe. Dat heeft me de ogen geopend, ik ben wel genezen toen.”

Na dat jaar maakte hij de overstap naar havo 3. “De rest van mijn schooltijd heb ik verder prima doorlopen. Ik ben ook goed geslaagd, met bijna een 9 voor mijn examen geschiedenis. Ben ik nog steeds best trots op”, lacht hij.

Speeches en veldslagen

Dat het vak geschiedenis hem nog steeds bijstaat, is niet toevallig. Als hij terugdenkt aan docenten die indruk maakten, komen de geschiedenisdocenten meteen naar voren. “Dat waren geweldige docenten. Die gaven geen les, maar die vertelden verhalen.” Hij beschrijft lessen waarin docenten op tafels stonden, veldslagen naspeelden en speeches van heersers hielden. “Die lessen waren echt de voorloper van een Netflix-serie. Dat zal ik nooit vergeten.”

Na zijn schooltijd ging Mbarki naar de HEAO en studeerde economie, management en recht. Daarna volgde nog een kort uitstapje als taxi-chauffeur, voordat hij via een zij-instroomtraject de lerarenopleiding voor docent algemene economie ging volgen. De keuze voor het onderwijs kwam niet uit de lucht vallen. “Tijdens mijn studie had ik al ervaring opgedaan met peer education en ik wist dat het lesgeven me lag.”

Goede klik met leerlingen

Dat hij uiteindelijk terugkeerde op zijn oude school als docent, ontstond vrij spontaan. “Ik werd door Henk Ligthart gebeld, met wie ik nog steeds contact had. Hij werkte toen nog op het HLW en had een aantal uren economie te vullen. Of ik interesse had? Ik zag het als een mooie kans om in het onderwijs te beginnen.”

Terug zijn op de plek waar hij ooit zelf leerling was, beviel goed. “Met veel plezier stond ik voor de klas. Ik vond het belangrijk om de stof goed over te brengen, maar ik had vooral een goede klik met de leerlingen. Of het nu leerlingen waren die de grenzen opzochten, brave meisjes die aan je lippen hingen als je iets uitlegde of dat het buitenbeentjes waren: ik vond het werken met ál die jongeren leuk.”

Waarlijk docentenbloed

Over zijn manier van lesgeven is hij duidelijk. “Ik vond het belangrijk dat er een prettige sfeer hing en er een grap gemaakt mocht worden, maar ik was ook wel streng.” Ingrijpen deed hij alleen als het nodig was. “Dat gebeurde zelden hoor. Maar als het gedrag van een leerling zo stoorde dat de klas niet kon werken, dan stelde ik grenzen. Er moest wel gewerkt worden.” Dat lesgeven hem lag, werd ook door de school gezien. Hij herinnert zich nog dat de heer Van Leeuwen een keer op lesbezoek kwam. “Naderhand zei hij: ‘Je hebt waarlijk docentenbloed in je.’ Dat was een mooi compliment.”

Volle rugzak

Uiteindelijk koos Mbarki ervoor het onderwijs te verlaten en de lokale politiek in te gaan. Die keuze ontstond vanuit wat hij in scholen zag gebeuren. “Toen ik inmiddels op het Calvijn College in Nieuw-West werkte, zag ik dat er enorme verschillen in kansen waren.” Sommige leerlingen kregen veel mee van huis, anderen veel minder. “Sommige leerlingen hadden bijvoorbeeld veel emoties in hun rugzak, anderen veel kansen en bij anderen was de rugzak zo leeg dat er niet eens een lunchtrommel in zat.”

Op schoolniveau zette hij zich met succes al in voor kansengelijkheid, maar hij wilde meer betekenen. “Ik wilde me daar uiteindelijk toch nog breder voor inzetten.” Gemakkelijk was die overstap niet. “Het was emotioneel om afscheid te nemen van het onderwijs. Het was ook deel van mijn identiteit geworden.”

Lange adem

Toch ziet hij veel overeenkomsten tussen onderwijs en politiek. “In beide werelden moet je volharden en geduld hebben om iets te bereiken.” Als voorbeeld noemt hij zijn inzet om behalve hbo- en wo-studenten ook mbo-studenten een traineeship bij de gemeente te laten volgen. “Dat was er nog helemaal niet, tot mijn frustratie.” Het begon met een initiatiefvoorstel en vervolgens moest er steun én geld komen. Uiteindelijk lukte dat. “Nu is het tot mijn grote vreugde structureel in de begroting opgenomen.”

Waarom hij zich daar zo sterk voor maakte? “Ik vind dat het mbo de ruggengraat van onze samenleving is. Mbo'ers werken in zoveel domeinen, zoals de bouw, de zorg, veiligheid en politie. En daar is niet altijd waardering voor.”

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Kansengelijkheid blijft voor hem een belangrijk thema. “We zeggen hier in Amsterdam niet voor niets: je moet ongelijk investeren voor gelijke kansen.” Tegelijkertijd benadrukt hij dat we meer het vertrouwen moeten hebben dat het met veel jongeren goedkomt. “En we moeten in het onderwijs echt minder labelen op afkomst. Dan duw je jongeren in een hokje en daarmee gaat veel talent verloren. Zo zonde.”

Hij ziet bij sommige mensen in het onderwijs van nu een hang naar het verleden. Mbarki: “Maar we moeten beseffen dat dingen zijn veranderd, dat we nu eenmaal in een diverse stad leven. Zie die diversiteit niet als probleem, maar als kracht.” Volgens hem vraagt dat iets van scholen en docenten. “Als we jongeren echt zien om hun eigen kwaliteiten en talent, vraagt dat om een andere houding. Maar ook de lesinhoud zal daarop aangepast moeten worden.” Hij ziet dat niet als verlies, maar als iets vanzelfsprekends. “Vroeger vertelden geschiedenisdocenten anders over het slavernijverleden dan nu. We doen ook nieuwe inzichten op. Onderwijs verandert altijd mee met de samenleving, en dat is goed.”

Meer weten over het leven van Sofyan Mbarki? Zijn boek ‘Maar jij bent een goeie’ is via deze [link](#) te bestellen.

Dylan Courtensi

leerling 3 havo CSB

Mahdi Pour Karid Shokouhi

leerling 3 havo CSB

De lessen die blijven

Laatst droeg ik voor het eerst eyeliner naar school. Dat vond ik best spannend, ook al bleek dat helemaal niet nodig te zijn. Het bijzondere aan onze school is dat je niet alleen leert hoe je de afgeleide van een functie berekent of wat de gebiedende wijs is, maar dat je ook jezelf leert kennen. Niet alleen tijdens de lessen, maar ook door gesprekken in de gangen, discussies in de klas en momenten waarop mensen totaal anders blijken te denken of eruit te zien dan jij. Veel overtuigingen komen voort uit opvoeding en geloof. School is een van de weinige plekken waar kinderen de ruimte krijgen om die overtuigingen verder te ontwikkelen.

Met zulke uitingen kunnen kinderen bewust en onbewust hun eigen normen en waarden vormgeven. Soms draag ik eyeliner naar school of heb ik mijn haar in een andere stijl dan normaal. Sommigen verven hun haar in opvallende kleuren en anderen vallen op een heel andere manier buiten de norm. In mijn vier jaar op het CSB heb ik nooit een docent of medewerker iemand negatief zien behandelen vanwege een afwijkende mening of een eigen stijl. Juist het tegenovergestelde: ik heb regelmatig complimenten van docenten gekregen omdat ik er soms ‘anders’ uitzie. Leerlingen worden aangemoedigd om zichzelf te zijn en respectvol met verschillen om te gaan. Dat is iets wat het CSB beter doet dan veel andere scholen. Ik vind een sfeer waarin kinderen met elkaar kunnen omgaan zonder negatieve sociale consequenties erg belangrijk.

Ik ben blij dat ik op een school zit waar iedereen er anders uit mag zien en waar dat kan zonder vervelende gevolgen. Dat ik eyeliner kan dragen en daarvoor complimenten krijg in plaats van gepest te worden, en dat anderen niet worden uitgelachen om hun gekleurde haar, hun kettingen of hun kleding. Dat is wat het CSB goed doet — en wat iedere school zou moeten doen.

‘Stap voor stap bouwen we verder aan betekenisvol onderwijs’

Op de CSB draait onderwijs om meer dan kennis alleen. In een school die de diversiteit van Amsterdam en Amstelland weerspiegelt, krijgen leerlingen de ruimte om zichzelf te zijn, hun talenten te ontdekken en zich voor te bereiden op hun toekomst. Rector Judith van der Boom: “Voor mij is het essentieel dat de CSB een school is waar iedere leerling zich gezien en gehoord voelt zijn én het beste uit zichzelf kan halen.”

Judith van der Boom
Rector CSB

Wat voor school wil de CSB zijn?

Judith van der Boom: “In onze school staat de community centraal: een plek waar leerlingen en medewerkers zich verbonden voelen, verantwoordelijkheid nemen en vertrouwen ervaren. De komende jaren bouwen wij verder aan een omgeving waarin leerlingen niet alleen kennis opdoen, maar ook ontdekken wie zij zijn en wat zij willen betekenen voor de wereld om hen heen.

Daarnaast blijven we investeren in de kwaliteit van ons onderwijs. We zetten in op ontwikkelingsgericht én opbrengstgericht werken, versterken ons didactisch handelen en werken aan betere resultaten. Dat zie je terug in de opzet van de CSB-les, waarin duidelijke leerdoelen, een goede overgang van instructie naar zelfstandige verwerking en reflectie centraal staan. ICT gebruiken we daarbij als ondersteunend middel. Ook blijven we bouwen aan een sterke ondersteuningsstructuur, zodat iedere leerling de begeleiding krijgt die nodig is om verder te komen.

**‘We zijn een school
waar mensen elkaar
kennen, waar leerlingen
en medewerkers zich
verbonden voelen’**

Een belangrijk onderdeel van onze ontwikkeling is het onderwijsaanbod. In leerjaar 1 t/m 3 gebeurt dit binnen het programma Millennium Skills, waar leerlingen leren door te doen, te onderzoeken en samen te werken. In de bovenbouw zetten we deze lijn voort in praktijkgerichte programma's waarin leerlingen werken aan opdrachten uit de echte wereld, in samenwerking met bedrijven en instellingen. Sinds dit schooljaar beschikken we daarvoor over speciaal ingerichte Millennium Skills-lokalen in de westvleugel.”

Hoe merken leerlingen en collega's die visie in de praktijk?

“Leerlingen en collega's ervaren onze visie iedere dag. Wij geloven dat leren betekenis krijgt wanneer de wereld buiten de school naar binnen wordt gehaald. In de CSB-les verbinden we de leerstof direct met de actualiteit en de maatschappij. We werken in vier overzichtelijke periodes, waarin leerlingen de ruimte krijgen om te oefenen, feedback te ontvangen en te reflecteren op hun eigen groei. Digitale leeromgevingen, zoals LessonUp, zetten we functioneel in. Ze geven leerlingen inzicht in hun voortgang en maken gerichte feedback mogelijk. Zo werken zij stap voor stap toe naar het moment waarop zij hun kwaliteiten kunnen laten zien.

Onze visie wordt ook duidelijk zichtbaar in de projecten van Millennium Skills. Leerlingen onderzoeken maatschappelijke vraagstukken of ontwerpen eigen producten met moderne technologie. Daarbij vertalen zij theoretische kennis naar concrete oplossingen en ontwikkelen zij vaardigheden die in de toekomst onmisbaar zijn, zoals samenwerken, kritisch denken en creativiteit. Ook onze begeleiding op de CSB sluit hierbij aan. In mentorlessen werken leerlingen aan studievaardigheden en leereffectiviteit. Tijdens driehoeksgesprekken kijken leerling, ouders en mentor samen naar de voortgang en worden nieuwe doelen gesteld. Waar nodig bieden we extra ondersteuning, bijvoorbeeld via taal- en rekenlessen, vakspecifieke bijles of specialistische begeleiding.

Voor collega's betekent deze visie dat we voortdurend blijven leren. We werken samen aan verbetering, geven elkaar feedback en voelen ons gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van ons onderwijs en het succes van onze leerlingen.”

Waar ben je trots op – en waar ligt nog een uitdaging?

“Ik ben trots op de sfeer en betrokkenheid binnen onze pluriforme mini-samenleving. We zijn een school waar mensen elkaar kennen, waar leerlingen en medewerkers zich verbonden voelen en waar ruimte is om te groeien. Ook ben ik trots op de manier waarop we onderwijs vormgeven, met aandacht voor kennis, persoonlijke ontwikkeling en praktische vaardigheden.

Tegelijkertijd zien we ook duidelijke ontwikkelpunten. We willen de kwaliteit van ons onderwijs verder versterken door te investeren in effectieve didactiek, doorlopende leerlijnen binnen het vernieuwde curriculum en taalondersteuning in alle vakken. Daarnaast vraagt de toenemende diversiteit in ondersteuningsbehoeften om verdere professionalisering van onze begeleiding en van alle collega's. Ook zien we kansen om de participatie van leerlingen verder te vergroten.”

Blik vooruit

“Onze ambitie is dat iedere leerling die onze school verlaat niet alleen een diploma behaalt, maar ook zichzelf heeft leren kennen, oog heeft voor het perspectief van de ander en met vertrouwen een eigen plek inneemt in de wereld van morgen.

Samen met leerlingen en medewerkers blijven we onze school ontwikkelen. We kijken naar wat goed gaat en naar wat beter kan. Die open houding helpt ons om te blijven groeien. Stap voor stap bouwen we verder aan betekenisvol onderwijs en aan een sterke gemeenschap waarin iedereen zich welkom, betrokken en gewaardeerd voelt.”

Kwaliteit voorop

In deze interviewreeks zoomen we in op de kwaliteit van ons onderwijs: wat vinden Cederdocenten belangrijk in hun vak, hoe bieden ze de uitdagingen in het onderwijs het hoofd en wat willen ze hun leerlingen meegeven? We geven het stokje door aan docent van een andere Cederschool met een prikkelende vraag.

Karlot Bosch

Mijn vraag voor de volgende interviewkandidaat:

Wat vragen we (dagelijks) van leerlingen, wat we zelf ook lastig vinden?

‘Wij hebben de taak ervoor te zorgen dat onze leerlingen zich gehoord en gezien voelen’

Wie ben je?

Ik ben **Karlot Bosch**, leerjaarcoördinator onderbouw, veiligheidscoördinator en teamleider zorg. Ik ben tien jaar geleden begonnen op het HLZ als docent CKV en heb het vak Future Media mede opgericht en gegeven. Nu richt ik me voornamelijk op beleidsmatige en leerling- en personeelszaken.

Welke waarden staat in jouw lessen centraal?

Voor mij is onderwijs een gezamenlijke verantwoordelijkheid om zelfstandige jongvolwassenen de wijde wereld in te sturen. Wij hebben samen de taak ervoor te zorgen dat onze leerlingen zich gehoord en gezien voelen, dat ze leren om voor zichzelf op te komen en de juiste keuzes te maken. En dat ze begrijpen dat er in een samenleving duizend-en-een opvattingen bestaan en dat zij daarin óók een stem hebben.

Waar ben je trots op?

Ik ben, heel cliché, trots op een heleboel dingen. Maar recent op onze eindexamenleerlingen en collega's van de bovenbouw. Wij zijn tijdelijk verhuisd naar een nieuwe buurt. Het was spannend, zeker als veiligheidscoördinator, om daar een examenstunt te organiseren. We kennen allemaal de verhalen van examenstunts die uit de hand lopen. Uiteindelijk stond de halve school op straat een feestje te vieren met een Caribische brassband; vergezeld door dansende burens en (uit voorzorg langsgekomen) politie.

Overkoepelend zeg ik hier natuurlijk eigenlijk mee dat ik trots ben op de

positieve vertrouwensband die wij hebben met onze leerlingen, waardoor zo'n stunt goed verloopt, en die ik ook in de dagelijkse praktijk terugzie en voel in onze gangen en lokalen.

Welke uitdagingen spelen er in het onderwijs?

Er zijn ongelooflijk veel uitdagingen waar we ons hoofd over breken. Denk aan middelengebruik van leerlingen, overadvisering vanuit de basisscholen, de online wereld, verzuim, niet-realistische verwachtingen van ouders, een goede vormgeving van passend onderwijs, enzovoorts. Al deze vraagstukken maken in mijn ogen mijn baan zo interessant. Onlangs heb ik me tijdens een bijeenkomst met Femke Halsema uitgesproken over de zorgen die ik heb over de manier waarop (zorg)middelen worden verdeeld in Amsterdam: als school met een ("rijke") postcode in Zuid staan wij (bijna) altijd 'achteraan in de rij'.

Maar ook wij hebben (uiteeraard) leerlingen die intensievere zorg nodig hebben, en dan lijkt het mij compleet irrelevant wat de postcode van de school van deze leerlingen is.

Wat hoop je dat leerlingen meenemen als ze jullie school verlaten?

De samenleving verwacht een hoop van de huidige jonge generatie en ze groeien op in een wereld waar ze stevig in hun schoenen moeten staan. Ik hoop dat onze leerlingen met een open blik die wereld in gaan en hun gevoel van succes niet laten afhangen van harde prestaties, maar van de groei die ze doormaken.

‘Belangrijk dat leerlingen andere perspectieven beter leren begrijpen’

Wie ben je?

Mijn naam is **Dennis Kok**, en ik ben sinds elf jaar docent maatschappijleer en geschiedenis. Daarnaast vervul ik sinds een aantal jaar de rol van schoolopleider.

Welke waarden staan in jouw lessen centraal?

Wat ik belangrijk vind in mijn lessen, is dat leerlingen leren zich in te leven in verschillende standpunten. Vooral in mijn lessen maatschappijleer probeer ik leerlingen de andere kant van hun eigen mening te laten inzien of formuleren. Hopelijk vergroot dat hun inzicht en leren ze andere perspectieven beter begrijpen. Daarnaast vind ik het belangrijk dat alle leerlingen zich gezien en gehoord voelen, zowel binnen als buiten de klas.

Waar ben je trots op?

De CSB is een school met veel gezichten, en we krijgen het voor elkaar dat alle leerlingen zich er thuis voelen. Dat is mooi. We hebben leerlingen uit heel Amsterdam en Amstelveen, met verschillende sociaal-culturele en sociaaleconomische achtergronden. Daar merk je op school weinig van. Leerlingen maken hierdoor kennis met verschillende lagen van de samenleving. Persoonlijk is dat voor mij een grote drijfveer om hier te werken, zeker gezien de groeiende tegenstellingen in de samenleving.

Een nadeel daarvan is dat de school de laatste jaren steeds meer de functie van buurthuis kreeg:

een plek waar leerlingen elkaar ontmoeten en kunnen chillen, in plaats van een plek om dingen te leren. Daarom hebben we de afgelopen jaren hard gewerkt aan ons pedagogisch en didactisch handelen, zodat school weer echt een plek is waar je komt om te leren. We zitten nog midden in dat proces, maar ik merk al duidelijk verschil met een aantal jaar geleden.

Welke uitdagingen spelen er in het onderwijs?

In mijn dagelijkse onderwijspraktijk zie ik verschillende uitdagingen terug: het ontbreken van passende begeleiding voor leerlingen, het gebruik van AI in het onderwijs en het bespreken van controversiële thema's in de klas. Veel daarvan is terug te voeren op de toenemende druk vanuit de overheid op het onderwijs. We moeten zorgen voor passend onderwijs, digitale geletterdheid en burgerschapsonderwijs, en ook vakinhoudelijk wordt er steeds meer van ons gevraagd, bijvoorbeeld de herformulering van de kerndoelen. Dat knelt, omdat het veel vraagt van docenten. Iedereen wil het graag goed doen, maar doordat we zoveel tegelijk moeten, lukt dat niet altijd. Een eenduidige oplossing heb ik daar eerlijk gezegd ook niet voor – als die al bestaat?

Wat hoop je dat leerlingen meenemen als ze jullie school verlaten?

Een schat aan ervaringen, een bredere blik op de samenleving en een bepaalde eigengereidheid die hen verder helpt in het leven.

Wat vragen we dagelijks van leerlingen, terwijl we dat zelf ook lastig vinden?

Het eerste waar ik aan denk, is het telefoongebruik van docenten zelf. Maar ook het verantwoord gebruiken van AI en het halen van onze eigen deadlines.

Dennis Kok

Mijn vraag voor de volgende interviewkandidaat:

Wat moeten scholen meer durven?

‘Mijn prioriteit is oog hebben voor de leerling als individu’

Wie ben je?

Ik ben **Johanna de Vries**, docent biologie, mentor en coördinator seksuele vorming op het VeenLanden College. Ik noem mezelf wel eens een octopus, ben op veel vlakken verweven in de school. Bij activiteiten help ik altijd graag mee en neem ik vaak een deel van de organisatie op me. Ik stuiter de hele school door en daardoor kent eigenlijk iedereen mij.

Welke waarde staat in jouw werk centraal?

Een omgeving creëren waarin iedereen zich veilig voelt, zodat

iedereen tot volle bloei kan komen. Voor mij staat de leerling als individu centraal. Hun wereld is veel groter dan mijn klaslokaal en daar oog voor hebben is prioriteit nummer één.

Lesgeven begint voor mij bij het opbouwen van de relatie tussen leerling en docent. Mijn leerlingen weten dat ik voor hen klaarsta, op alle vlakken. Dat betekent soms ook dat ze die schop onder hun kont krijgen. Het principe van ‘tough love’ draag ik uit: ik ben er voor je en steun je, maar dat betekent ook dat je de waarheid te horen krijgt.

Waar ben je trots op?

Dat er hier op school echt oog is voor de leerlingen. Er wordt zoveel mogelijk meegedacht en aangepast zodat iedere leerling succesvol kan zijn op school. Inclusief onderwijs is een behoorlijke uitdaging, maar de school werkt hard om iedereen daarin op de juiste manier te ondersteunen.

De ruimte die leerlingen krijgen, krijgen docenten ook. Eigen ontwikkeling en scholing worden aangemoedigd. Daardoor blijft het niveau van de docenten hoog en kunnen we ook de lat hoog leggen voor onze leerlingen. Dat zien we terug in hun prestaties. De slagingspercentages van onze school zijn dan ook iets om trots op te zijn.

Hoe gaan jullie om met vernieuwing in het onderwijs?

Op beide locaties werken collega's nauw samen, kennen we elkaars persoonlijke verhaal en staan we voor elkaar klaar. We zijn een kneuterige school. Daar geniet ik van, maar tegelijkertijd zorgt dat kneuterige er soms voor dat we tevreden zijn met hoe het nu gaat

en minder snel kiezen voor vernieuwing. Vernieuwing wordt dan eerder als extra belasting gezien dan als groei. Daardoor komen sommige ideeën niet goed van de grond of blijken ze niet houdbaar. Dat vind ik zonde. Onze bubbel is fijn, maar de maatschappij waarin we onze leerlingen afleveren ontwikkelt zich razendsnel. Het is belangrijk dat leerlingen daarop voorbereid zijn.

Binnen de havo hebben we daarin wel een mooie ontwikkeling door-gemaakt: HAVO-P, volgens het 80/20-learning-principe. Eén dag per week werken havoleerlingen aan projecten, volgen ze lezingen van professionals, ontwikkelen ze life skills en maken ze via excursies kennis met opleidingen en de maatschappij. Een mooi project waarvan ik geloof dat het de toekomst van het onderwijs laat zien.

Wat is wat jou betreft nog een grote uitdaging?

Ik denk het creëren van uniformiteit binnen een school. Onze leerlingen zijn allemaal individuen met hun eigen handleiding, maar dat geldt net zo goed voor docenten en collega's. Met elkaar achter één visie staan, één missie hebben en allemaal dezelfde kant op bewegen, is ontzettend ingewikkeld met al die meningen, wensen en persoonlijkheden. Juist daarom vind ik het een van de grootste en meest waardevolle uitdagingen voor een organisatie.

Wat hoop je dat leerlingen meenemen als ze jullie school verlaten? Die solide basis. Iets om op terug te vallen. Ik hoop dat onze leerlingen dicht bij zichzelf blijven, voor hun eigen dromen gaan en zich ontwikkelen tot de beste versie van zichzelf.

Johanna de Vries

Mijn vraag voor de volgende interviewkandidaat:

Als alles mogelijk zou zijn, welke reorganisatie zou jij dan willen doorvoeren en waarom?

‘Ik hoop dat leerlingen ervaren hebben dat iemand in hen geloofde tijdens hun schooltijd’

Wie ben je en wat typeert jou?

Ik ben **Itir Sezen**, teamleider van de brugklassen en 2mh. In 2008 ben ik in het onderwijs begonnen en inmiddels werk ik al zestien jaar op het HLW. Ik ben hier begonnen als docent Duits, daarna heb ik onder andere als huiswerkcoördinator en decaan van de mavo-afdeling gewerkt.

Wat mij typeert, is dat ik graag verbinding zoek tussen mensen, ideeën en ambities. Ik ben betrokken en relatiegericht en krijg er energie van wanneer mensen samen iets voor elkaar krijgen.

Welke waarden staan in jouw werk centraal?

Voor mij staan verbinding, respect, verantwoordelijkheid en ontwikkeling centraal. Ik vind het belangrijk dat leerlingen en collega's zich gezien en gehoord voelen en ervaren dat er vertrouwen in hen is. Tegelijkertijd moeten we leerlingen ook leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen ontwikkeling. Dat geldt net zo goed voor ons als professionals.

Ik vind het belangrijk dat we verder kijken dan alleen het niveau waarmee een leerling binnenkomt. Op het HLW geloven we sterk in ontwikkeling en in kansen. Dat betekent voor mij dat we leerlingen uitdagen, maar ook de ondersteuning geven die nodig is om de uitdaging aan te kunnen.

Ik wil dat een leerling bij ons merkt: ‘Mijn school ziet wat ik kan én verwacht iets van mij.’

Waar ben je trots op?

Ik ben trots op het vertrouwen dat

wij op het HLW hebben in de ontwikkelkansen van onze leerlingen. Wij zijn een echte opstroomschool. Leerlingen krijgen bij ons de ruimte om te laten zien dat ze meer kunnen dan misschien in eerste instantie over ze werd gedacht.

Daarnaast ben ik trots op de ontwikkeling die we als school zelf doormaken. We zijn steeds meer bereid om kritisch naar ons eigen onderwijs te kijken. Niet alleen vragen wat een leerling nodig heeft, maar ook: wat kunnen wij als professionals anders of beter doen? Die houding vind ik belangrijk.

Welke uitdaging speelt er nu?

Onze grootste uitdaging is de verbinding tussen onze ambities en de dagelijkse praktijk. We willen leerlingen kansen bieden, maar dat vraagt om sterk didactisch handelen, goede differentiatie en duidelijke verwachtingen.

We zijn daarom steeds meer bezig met de vraag: wat moet een leerling bij ons daadwerkelijk ervaren in de klas? Een mooie onderwijsvisie is pas waardevol als een leerling die iedere dag terugziet in het handelen van zijn docent.

Voor mij betekent onderwijsverbetering daarom niet alleen praten over wat beter kan, maar vooral samen leren, elkaar feedback geven en verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van ons onderwijs.

Wat hoop je dat leerlingen meenemen als ze onze school verlaten?

Ik hoop vooral dat leerlingen vertrouwen hebben in zichzelf en in hun eigen mogelijk-

heden. Dat ze weten dat hun ontwikkeling niet stopt bij een cijfer of diploma.

Ik hoop dat ze nieuwsgierig blijven, verantwoordelijkheid durven nemen en met een open blik naar de wereld kijken. En misschien wel het belangrijkste: dat ze ervaren hebben dat iemand in hen geloofde. Soms kan juist dat vertrouwen het verschil maken in wat een leerling uiteindelijk durft en bereikt.

Welke reorganisatie zou je willen doorvoeren en waarom?

Ik zou het onderwijs veel meer rondom de leerling organiseren. Minder denken vanuit systemen, roosters en niveaus en meer vanuit de vraag: *wat heeft deze leerling nodig om zich te ontwikkelen?*

Dat vraagt om meer samenwerking tussen docenten. Juist op het HLW, waar we leerlingen kansen willen geven om op te stromen, vind ik dat belangrijk.

Itir Sezen

Digilingo en het HLW

Samen leerlingen klaarstomen voor een digitale wereld

Op het Hervormd Lyceum West (HLW) in Amsterdam-West is DigiTech het populairste keuzevak van de school met nu zo'n duizend leerlingen. Zij leren er programmeren, ontdekken hoe kunstmatige intelligentie werkt en krijgen les in ethisch hacken.

Drie jaar geleden bestond dat vak nog niet. De ambitie om digitale geletterdheid structureel aan te bieden was er wel, net als het budget, maar de mensen ontbraken. Welke docent had de expertise om dit te geven?

Het HLW vond het antwoord in een samenwerking die inmiddels zijn waarde heeft bewezen. Via Digilingo kwamen er Digistructeurs op de school: jonge professionals die voor de klas staan en leerlingen weerbaar maken middels technologie-onderwijs. Geen gastdocenten voor een eenmalige workshop, maar vaste gezichten die wekelijks voor de klas staan, leerlingen bij naam kennen en deel uitmaken van het schoolteam.

Wat begon als een experiment, is uitgegroeid tot een structureel onderdeel van het onderwijs op het HLW. Net als op Futuris Amstelveen, een andere Cederschool waar Digilingo het programma ontwikkelt. En daarmee is het ook een verhaal dat past bij 25 jaar Cedergroep: scholen die durven investeren in vernieuwing.

Meer dan een gastdocent

Het woord Digistructeur is een samentrekking van digitaal en instructeur, maar de rol is breder dan die titel suggereert. Een Digistructeur is geen externe kracht die binnenkomt, zijn les draait en weer vertrekt. Het is iemand die meedraait in de sectie, die aanschuift bij vergaderingen en die zijn lessen afstemt op wat er in andere vakken gebeurt. Als er in de wiskundeles met statistiek wordt gewerkt, kan de Digistructeur daar in zijn les over data-analyse op aanhaken. Die dwarsverbanden maken het programma krachtiger dan een op zichzelf staand vak.

Wat daarbij helpt is de leeftijd en achtergrond van de Digistructeurs. Ze staan dicht bij de leefwereld van leerlingen dan de gemiddelde docent, en dat merk je in de klas. Rector Lex Veldhuizen zegt daarover: "Leerlingen reageren anders op iemand die zelf dagelijks met technologie werkt. Het is geen theorie uit een boek, het is iemand die laat zien hoe het echt gaat. Dat werkt. En eerlijk gezegd leren onze docenten er net zo goed van."

Dat laatste punt is niet triviaal. Veel scholen worstelen met de vraag hoe ze hun bestaande docententeam kunnen bijscholen in digitale vaardigheden. Nascholing kost tijd, terwijl de dagelijkse lesdruk al hoog is. Doordat de Digistructeur naast de docent werkt, vindt die kennisoverdracht organisch plaats, in de praktijk van het lesgeven zelf. Geen extra studiedagen, geen extern nascholingstraject: de school leert al doende.

Zestien modules

Het DigiTech-programma dat Digilingo op het HLW verzorgt, loopt door de hele school: van onderbouw tot bovenbouw. Met de structurele verankering van digitale geletterdheid in het curriculum vanaf 2027 is de vraag niet langer óf scholen hiermee aan de slag moeten, maar hoe.

Het curriculum is opgebouwd uit zestien modules die uiteenlopen van hardware en netwerken tot programmeren, cybersecurity, kunstmatige intelligentie en digitale media. In de onderbouw beginnen leerlingen bij de basis: hoe werkt een computer? Hoe bescherm je jezelf online? Hoe schrijf je je eerste regels code? In de bovenbouw verschuift de focus naar verdieping: data-analyse, ethische dilemma's rond AI en geavanceerde cybersecurity. De ambitie is een doorlopende leerlijn van brugklas tot examenjaar en die leerlijn staat inmiddels klaar.

'Vernieuwing is geen project dat je uitbesteedt en dan weer vergeet'

Elke les duurt 60 minuten en volgt een vaste structuur: een activerende opener, een fase van ontdekken, een bouwfase waarin leerlingen zelf aan de slag gaan en een reflectiemoment. Het programma differentieert op drie niveaus, zodat mavo-, havo- en vwo-leerlingen elk op hun eigen tempo en diepgang worden uitgedaagd. Elk jaar sluit af met een eindproject waarin leerlingen laten zien wat ze hebben geleerd.

Dat klinkt misschien als een strak keurslijf, maar in de praktijk is het juist de structuur die ruimte geeft. Doordat de lessen een herkenbaar ritme volgen, weten leerlingen wat ze kunnen verwachten en durven ze meer te experimenteren. Een brugklasser die in september nog nooit een regel code heeft geschreven, bouwt in juni een eigen digitaal product.

De school wordt zelf eigenaar

Een van de bewuste keuzes in de samenwerking is dat Digilingo zichzelf op termijn overbodig wil maken. Het train-de-trainer-model werkt in fasen. Allereerst geeft de Digistructeur de les terwijl de vaste docent meekijkt en meeleest in een docentenhandleiding. Daarna geven ze samen les en uiteindelijk neemt de docent het over. Het doel is dat het HLW binnen enkele jaren de kennis en het curriculum in eigen huis heeft, zonder blijvend afhankelijk te zijn van een externe partij.

Ming-Faraz Khan,
docent informatica en
oprichter Digilingo

Een leerling leert programmeren.

Vernieuwing is geen project dat je uitbesteedt en dan weer vergeet. Het is iets dat je als school moet leren dragen. De Digistructeur brengt expertise binnen die er anders niet zou zijn, maar de school bouwt tegelijkertijd haar eigen capaciteit op. Die balans tussen extern halen en intern borgen, is wat de samenwerking duurzaam maakt. Het is ook eerlijk om te zeggen dat het niet altijd vanzelf gaat. Een nieuw programma inpassen in een bestaand rooster vraagt om aanpassingen en niet elke docent staat meteen te springen om een Digistructeur in zijn les toe te laten. Het vergt vertrouwen van beide kanten. Maar juist dat proces, het samen zoeken naar wat werkt, heeft de samenwerking sterker gemaakt dan wanneer het vanaf dag één vlekkeloos was verlopen.

Van leerling naar leraar

Misschien wel het meest bijzondere aan de samenwerking op het HLW is wat er na het programma gebeurt. Leerlingen uit de bovenbouw die affiniteit hebben met technologie en onderwijs, kunnen via Digilingo een pad volgen naar het docentschap. Ze beginnen als assistent in de klas, worden begeleid tijdens hun studie en keren na het behalen van hun onderwijsbevoegdheid terug als volwaardige informaticadocent. Het HLW is de eerste school in Nederland waar dit model wordt toegepast voor informaticaonderwijs.

Het lost een probleem op dat vrijwel elke school in het land herkent: het tekort aan bevoegde docenten in technische vakken. Door talent op te leiden dat al geworteld is in de school, ontstaat er een natuurlijke kweekvijver. Leerlingen kennen de cultuur, de leerlingpopulatie en het programma. Ze hoeven niet ingewerkt te worden in een omgeving die ze al van binnenuit kennen. En voor de leerlingen in de klas is het een krachtig signaal: iemand die hier zelf in de bankjes zat, staat nu vooraan.

Het is een model dat niet gebonden is aan één school. Elke scholengemeenschap met gemotiveerde bovenbouwleerlingen kan dezelfde kweekvijver opbouwen.

Zijn docenten nog nodig

Op het HLW betekent technologie in het onderwijs meer dan laptops en digiborden. Een les over media-wijsheid raakt aan maatschappijleer. Programmeren sluit aan bij wiskunde. Digitale ethiek raakt aan filosofie. Het is geen extra vak erbij. Het is een manier van kijken die door het hele curriculum loopt. Over 25 jaar staan er nog steeds docenten voor de klas. Maar hun rol zal er anders uitzien. Kunstmatige intelligentie zal een deel van de kennisoverdracht overnemen en de docent wordt minder zender en meer coach. De docent wordt iemand die leerlingen helpt kritisch na te denken en de menselijke maat bewaakt in een steeds digitalere wereld.

Wat we nu al zien bij de Digistructeurs op het HLW is een voorproefje van die verschuiving. Het gaat niet om de technologie zelf, maar om wat je ermee doet. Een Digistructeur die een leerling helpt om een eigen app te bouwen, leert die leerling niet alleen programmeren. Die leert dat hij of zij iets kan maken dat er nog niet was.

Een wens voor de toekomst

De wens van Digilingo is dat elke leerling in Nederland, ongeacht achtergrond of schooltype, toegang krijgt tot kwalitatief goed onderwijs in digitale vaardigheden. Niet als bijzaak, maar als vanzelfsprekend onderdeel van het curriculum. Dat vraagt om scholen die durven investeren, om besturen die ruimte geven en om mensen die de brug slaan tussen de wereld van technologie en de wereld van het klaslokaal.

De samenwerking tussen het HLW en Digilingo laat zien dat het kan. Het begint met een simpele keuze: iemand voor de klas zetten die leerlingen laat zien dat technologie niet iets is dat hun overkomt, maar iets dat ze zelf kunnen vormgeven. Na 25 jaar Cedergroep is dat misschien wel de mooiste les.

Ming-Faraz Khan is informatica docent en oprichter van Digilingo, een organisatie voor technologie-onderwijs die scholen in PO/VO/MBO ondersteunt bij de structurele integratie van digitale vaardigheden.

Pauline de Die
teamleider tweetalige havo- en
vwo-onderbouw Hermann
Wesselink College

‘Waarom moeten we dit leren?’

Ik had vroeger op het HWC een geschiedenisdocent - meneer De Jonge - die bij elk onderwerp een flinke aanloop nam. Bij de behandeling van het tijdvak ‘VS 1920-1945’ begon hij bij de native Americans. En voor het marxisme bij de politieke filosofie van de Verlichting. Dit alles samengevat op losse ‘stencils’ van eigen hand, die ik nog altijd voor me zie. Hoewel we elkaar destijds zuchtend aankeken waarom dit er allemaal bij gehaald werd, is zijn glasheldere overzicht in mijn latere leven een belangrijke basis gebleken, die me helpt om verbanden te leggen.

Precies dat lijkt me de kern van goed onderwijs: jonge mensen meegeven wat ze nodig hebben om de wereld te leren begrijpen. Je moet vat krijgen op wat je ziet en hoort door het te kunnen plaatsen in een context van algemene kennis.

De komst van AI stelt het onderwijs voor een grote opgave: we moeten bepalen wat een mens in deze tijd nodig heeft om vrij en zelfstandig te functioneren. Onmisbaar lijkt mij in elk geval dat je in staat bent om kritisch om te gaan met informatie én desinformatie.

De wereld is complex en juist daarom is AI zo’n verleidelijk hulpmiddel. Je krijgt als leerling snel en zonder moeite pasklare antwoorden op de vragen in je werkboek. Maar je krijgt die door- dat het werkboek al de goede vragen stelt. Het punt is dat je na school zelf ook de juiste vragen moet weten te stellen. Hoe vind je je weg in die stortvloed aan (des)informatie? Het paradoxale is dat dat alleen lukt als je zelf genoeg weet.

AI is ‘here to stay’ en daarom moeten we met onze leerlingen in gesprek over de zinvolle toepassingen en gevaren ervan. Wat mag het van ons overnemen en wat blijft belangrijk om altijd zelf te kunnen en te weten?

Elke docent kent de vraag uit de klas: ‘Waarom moeten we dit leren?’ Die vraag is relevanter dan ooit. En leerlingen verdienen er een serieus antwoord op.

‘De komst van AI stelt het onderwijs voor een grote opgave’

‘Ik wil iets voor anderen betekenen’

Veertig jaar lang was Ton Kodde het vertrouwde gezicht op het Herman Wesselink College: als docent economie, projectleider, mentor en collega. Nu hij met pensioen is, blikt hij terug op een schoolleven waarin het volgens hem altijd draaide om hetzelfde: iets kunnen betekenen voor anderen.

Ton Kodde wordt op het Herman Wesselink College niet voor niets weleens ‘meneer HWC’ genoemd. Hij deed er zelf zijn eind-examen vwo, maakte vrijwel alle rectoren van dichtbij mee en vervulde in de loop der jaren talloze functies binnen de school. Naast zijn werk als docent economie was hij onder meer voorzitter van de MR, afdelingsleider van de onderbouw, facilitair manager en projectleider van de nieuwbouw. Na veertig jaar trouwe dienst nam hij dit jaar afscheid van de school.

Geen jobhopper

“Goed hoor”, zegt Kodde lachend als hem gevraagd wordt hoe zijn loopbaan is verlopen. “Laten we zeggen: ik ben geen jobhopper.”

Na zijn eigen schooltijd op het HWC studeerde hij aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Daarna werkte hij kort op twee andere middelbare scholen, maar toen hij in 1986 een vacature voor docent economie op het HWC zag, voelde dat direct vertrouwd. “Ik was weer terug op het oude nest. Daarna ben ik eigenlijk nooit meer weggegaan.”

Toch noemt hij zijn carrière allesbehalve saai. “Ik heb zoveel verschillende rollen gehad. Daardoor bleef het werk interessant.” Wat voor hem altijd belangrijk bleef, was het contact met leerlingen. “Ik wilde met één been in het primaire proces blijven staan. Uiteindelijk doe je het daarvoor.”

‘Terugkijkend op mijn jaren op het HWC, overheerst vooral trots’

De sfeer van vroeger

Wanneer Kodde terugkijkt op zijn eigen schooltijd, denkt hij vooral aan de vrijheid en de informele sfeer van de jaren zeventig. “Lange haren, veel discussie en weinig afstand tussen docenten en leerlingen”, vat hij samen. “We spraken docenten nog wel met ‘u’ aan, maar gingen ook gewoon met ze op zeilkamp.”

Die open sfeer probeerde hij later zelf ook mee te nemen in zijn lessen en mentoraat. “Toen ik mentor was, nodigde ik mijn klas soms thuis uit. Tegenwoordig zijn de grenzen tussen privé en werk veel strikter. Dat begrijp ik wel, maar soms vind ik het jammer.”

Ook persoonlijk leerde hij veel van zijn eigen schooltijd. “Nu vermoed ik dat ik dyslectisch ben. Mijn twee zonen zijn het ook. Maar vroeger kreeg je daar geen label voor; je was gewoon spellingszwak.” Juist daardoor ontwikkelde hij doorzettingsvermogen. “Ik heb altijd hard moeten werken, maar uiteindelijk haalde ik mijn vwo-diploma én een universitaire studie.”

Meer dan economie

Voor Kodde ging lesgeven nooit alleen over cijfers, grafieken of economische modellen. “Natuurlijk wilde ik leerlingen enthousiast maken voor economie, maar uiteindelijk gaat het erom dat je leerlingen helpt om mens te zijn in deze ingewikkelde wereld.”

In zijn lessen sprak hij daarom niet alleen over geld, maar ook over ongelijkheid, verantwoordelijkheid en maatschappelijke keuzes. Soms las hij iets voor uit de krant of uit de bijbel. “Dan ontstond er echt een gesprek. Ondanks mijn leeftijd kon ik leerlingen nog altijd bereiken.” Zijn doel was helder: “Ik wilde iets voor anderen betekenen.”

Een afscheid zonder zwart gat

Na veertig jaar afscheid nemen van het HWC voelde volgens Kodde “vreemd, maar ook goed”. “Het leek alsof de taak was volbracht,” vertelt hij. Natuurlijk was het dubbel om leerlingen en collega’s los te laten. “Iedereen gaat verder zonder jou. Maar zo’n moment moet een keer komen.”

Van een zwart gat is echter geen sprake. “Die vraag heb ik eigenlijk nooit zo goed begrepen,” zegt hij. “Ik was buiten school altijd al met veel dingen bezig.” Nu hij meer tijd heeft, zet hij zich opnieuw in als voorzitter van het Comité 4 mei-herdenking in Uithoorn. Daarnaast besteedt hij meer tijd aan zijn hobby’s: orgelspelen, muziek maken en zijn modelspoorbaan. Ook wil hij zich praktisch blijven inzetten voor anderen. “Ik ben best handig, dus ik help graag mensen die zelf niet makkelijk iemand voor een klusje kunnen vinden.”

Trots op wat gebleven is

Als hij terugkijkt op zijn jaren op het HWC, overheerst vooral trots. “Hoe we samen met collega’s de school hebben vormgegeven. Een school waar het goed toeven was voor leerlingen.”

Dat hij het contact met leerlingen gaat missen, weet hij zeker. “Ik probeerde voor hen een beetje het verschil te zijn. Samen liepen we een stukje op. Ik had aandacht voor hen, leerde hen over economie en het leven. Dat maakte dat leerlingen al positief je klaslokaal binnenkwamen, er was een klik. Dat podium heb ik nu niet meer. Maar ik ben dankbaar dat ik het veertig jaar wél heb gehad.”

Zijn boodschap aan huidige leerlingen is eenvoudig, maar veelzeggend: “Zoek altijd naar een goede balans tussen inspanning en ontspanning. Werk ergens hard voor, zodat je daarna ook echt kunt genieten van wat je hebt bereikt.”

‘Op het HLW krijg je de ruimte om te groeien’

Op het Hervormd Lyceum West (HLW) staat de ontwikkeling van onze leerlingen centraal. In een veilige, gestructureerde en betrokken leeromgeving geven wij leerlingen de ruimte om hun talenten te ontdekken, verantwoordelijkheid te nemen en zich voor te bereiden op een vervolgopleiding en een samenleving waarin zij actief en kritisch kunnen meedoen.

Lex Veldhuizen
Rector Hervormd Lyceum West

‘Wij willen dat elke leerling de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen tot een zelfstandige en kritische wereldburger’

Het HLW is een brede havo- en vwo-school in Amsterdam Nieuw-West. Wij bieden onderwijs in een diverse stedelijke omgeving, waarin ontmoeting, verschillen en samenwerking dagelijks zichtbaar zijn. Wij zien die diversiteit als kracht: leerlingen leren met en van elkaar en ontwikkelen zo niet alleen kennis, maar ook sociale en maatschappelijke vaardigheden.

Hoge kwaliteit onderwijs

Wij staan voor degelijk en ambitieus onderwijs met hoge verwachtingen. Ons uitgangspunt is dat iedere leerling het hoogst mogelijke diploma kan behalen. We werken met een duidelijke onderwijsstructuur, intensieve begeleiding door mentoren en regelmatige afstemming met ouders via de pedagogische driehoek leerling-ouder-school, onder andere in driehoeksgesprekken.

In de onderbouw besteden wij extra aandacht aan de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde, aangevuld met gerichte ondersteuning waar nodig. Zo zorgen wij ervoor dat leerlingen een stevige basis opbouwen om succesvol door te stromen naar de bovenbouw en het vervolgonderwijs.

Hallo Wereld

We vinden het belangrijk dat leerlingen kunnen leren in een internationale en brede context. Op havo en vwo-niveau bieden wij **Tweetalig Onderwijs** (TTO), waarmee leerlingen een deel van hun vakken in het Engels volgen en worden voorbereid op een internationale leer- en werkomgeving.

Daarnaast werken wij met ons **Hallo Wereld-programma**, waarin leerlingen gedurende hun schoolloopbaan op verschillende manieren kennismaken met de wereld om hen heen. In dit programma ontwikkelen zij hun eigen talenten, maken zij keuzes en werken zij aan hun persoonlijke vorming. Het draagt bij aan hun ontwikkeling tot kritische en zelfstandige wereldburgers.

Naast de reguliere vakken is er veel aandacht voor burgerschap, digitale vaardigheden, taalontwikkeling en studievoordigheden. Leerlingen worden gestimuleerd om hun talenten te ontdekken in sport, cultuur, kunst, techniek en debat, onder andere via excursies, projecten en (meerdaagse) schoolactiviteiten.

Intensieve begeleiding

Wij werken met heterogene brugklassen (mavo/havo en havo/vwo), waardoor leerlingen de tijd krijgen om zich te ontwikkelen en op te stromen wanneer dat mogelijk is. Door die brede brugperiode kunnen wij leerlingen begeleiden naar het niveau dat het beste bij hen past.

Goede begeleiding speelt hierbij een centrale rol. Mentoren volgen de ontwikkeling van leerlingen intensief en ondersteunen hen bij plannen, leren en keuzes maken. Ook bieden wij extra ondersteuning via steunlessen, huiswerkbegeleiding en begeleidingstrajecten wanneer dat nodig is.

Toekomstgericht onderwijs

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen zich ook ontwikkelen tot betrokken burgers. Daarom besteden wij veel aandacht aan sociale vorming, maatschappelijke betrokkenheid en kritisch denken. Leerlingen worden uitgedaagd om een eigen mening te vormen en verantwoordelijkheid te nemen voor hun rol in de samenleving. Een belangrijke opgave voor de komende jaren is het verder versterken van kansengelijkheid en inclusieve ondersteuning. Wij willen dat iedere leerling zich gezien en gesteund voelt, ongeacht achtergrond of startniveau. Dat vraagt om voortdurende ontwikkeling van onze begeleiding, samenwerking met ouders en organisaties in de stad, en verdere professionalisering van ons team.

Ambitieuze leeromgeving

Het HLW is een school waar leerlingen en medewerkers samen werken aan ontwikkeling. Wij willen een veilige, duidelijke en ambitieuze leeromgeving bieden waarin leerlingen kunnen groeien in kennis, zelfstandigheid en zelfvertrouwen.

Als je als leerling kiest voor HLW, kies je voor een school waar structuur en persoonlijke aandacht hand in hand gaan met ambitie, diversiteit en toekomstgericht onderwijs. Een school die leerlingen helpt hun plek te vinden in de wereld van morgen.

Waar we trots op zijn

De verhalen in dit artikel zijn eerder verschenen in *De Ceder*. Het zijn voorbeelden uit verschillende jaren die laten zien hoe onze leerlingen ontdekken, leren en groeien binnen en buiten het klaslokaal.

Van internationalisering en ondernemerschap tot techniek, muziek en maatschappelijke betrokkenheid: samen geven deze artikelen een beeld van de rijkdom en diversiteit van ons onderwijs. Ze laten zien hoe scholen en leerlingen zich blijven ontwikkelen, met ruimte voor talent, initiatief en samenwerking.

Het zijn stuk voor stuk voorbeelden waar we als Cedergroep trots op zijn.

Leren ondernemen in de praktijk

Met Junior Company ervaren leerlingen hoe het is om écht ondernemer te zijn. Binnen het vak bedrijfseconomie starten leerlingen uit 5 vwo hun eigen bedrijf, van idee tot uitvoering. "Ondernemen is risico nemen. Van een businesscase die niet uitkomt, leer je ook veel," aldus docent Patrick Fränzel. Samen met collega Jeroen Vis begeleidt hij leerlingen door alle fases: van teamvorming en conceptontwikkeling tot marketing en een financieel plan.

De kracht van het programma zit in de realistische aanpak. Leerlingen werken met echte producten, klanten en zelfs een KvK-inschrijving. "Het is dus geen fictief verhaal," benadrukt Vis. Halverwege presenteren zij hun plannen tijdens een pitch voor publiek, waarna de uitvoering volgt.

Het programma spreekt leerlingen zichtbaar aan. "Leerlingen besteden er veel meer tijd aan dan dat er aan lessen voor staat," ziet Vis. Ze ontwikkelen niet alleen ondernemingskennis, maar ook vaardigheden als samenwerken, presenteren en doorzettingsvermogen.

Ook leerlingen ervaren dat verschil. "Het is gaaf om je eigen ideeën in de praktijk te brengen," zegt leerling Levi. Junior Company bewijst: ondernemersvaardigheden leer je niet in een klaslokaal, maar gewoon door te doen.

Fragment uit artikel over Junior Company, december 2020

Een broedplaats voor techniek

Met de komst van het Makerspace op het VeenLanden College (VLC) krijgen leerlingen een inspirerende plek om techniek in de volle breedte te ontdekken. Van programmeren en 3D-printen tot robotica en media: alles komt samen in één innovatieve leeromgeving. Initiatiefnemers Annuska Sprenger en Bart Kappé willen hiermee inspelen op het groeiende tekort aan technisch talent. "We wilden een leerruimte ontwikkelen waar de basis van techniek wordt gelegd en waar iedereen van elkaar kan leren."

Het Makerspace is meer dan een schoolvoorziening. Overdag werken leerlingen van verschillende niveaus en zelfs basisschoolklassen er samen aan projecten. Buiten schooltijd wordt de ruimte opengesteld voor de regio. "We hopen dat we door samen mooie projecten te doen, ook mensen enthousiasmeren die misschien nog niets met techniek hebben", aldus Annuska.

De kracht zit in samenwerking: school, bedrijven en overheid bundelen hun krachten om dit mogelijk te maken. Daarmee ontstaat een duurzame verbinding tussen onderwijs en praktijk.

De ambitie is duidelijk: jongeren inspireren en perspectief bieden. "Het is geweldig dat alles waar we van droomden, er nu ook staat."

Fragment uit artikel over Makerspace op het VLC, juni 2021

Duidelijke afspraken over gewenst gedrag

Jongeren in grote steden bewegen zich voortdurend tussen thuis-, school- en straatcultuur, elk met eigen sociale codes en ladders. Dat beïnvloedt hun leerprestaties én het werkgeluk van docenten. CSB Amsterdam werkt daarom aan een Transformatieve School, met een gemeenschappelijk normatief kader, zodat docenten optimaal onderwijs kunnen geven.

"Codeswitchen is daarvoor cruciaal," legt Iliass el Hadioui uit, onderwijssocioloog verbonden aan Erasmus Universiteit en VU. "Leerlingen schakelen tussen verschillende sociale werelden. Dat gaat soms moeizaam en kan sociale pijn veroorzaken, bijvoorbeeld wanneer een leerling op school goed presteert, maar vrienden hem minder waarderen." Het antwoord is transformatief handelen: duidelijke afspraken over gewenst gedrag, gezamenlijk gedragen door het team. CSB begon bij vijf 'rode' regels, zoals op tijd komen, jas uit in de klas en niet schelden. Daarnaast stimuleren docenten gewenst gedrag met succeservaringen, complimenten en feedback.

Rector Judith van der Boom: "Het gaat niet om meer regels, maar om het formuleren van een gemeenschappelijk kader. En sterke teams die onze leerlingen begeleiden. Zo kunnen jongeren hun ambities waarmaken en docenten met plezier en effectiviteit lesgeven, ondanks de complexe sociale omgeving waarin de leerlingen opgroeien."

Fragment uit artikel over de Transformatieve School op de CSB, november 2024

Iedere leerling moet muziek leren maken

Het Leerorkest op de CSB laat zien hoe krachtig muziekonderwijs kan zijn. Onder leiding van muziekdocent Petra Smit maken alle brugklasleerlingen kennis met instrumenten en samenspel. Haar overtuiging is helder: "Ik vind het heel belangrijk dat kinderen zich muzikaal, creatief en emotioneel ontwikkelen." Met steun van stichting Het Leerorkest krijgen leerlingen niet alleen les, maar ervaren zij ook hoe het is om samen een orkest te vormen.

De impact reikt verder dan muziek alleen. Leerlingen leren luisteren, samenwerken en zich concentreren. "Bij sommige leerlingen zie je echt iets gebeuren", aldus Petra. "Die zijn heel geconcentreerd aan het spelen." Voor veel leerlingen is dit bovendien een eerste kennismaking met muziek. "Veel van onze leerlingen krijgen het spelen op een instrument niet van huis uit mee."

Ook leerlingen zelf ervaren de meerwaarde. "Het is leuk om samen te spelen en serieus met muziek bezig te zijn," vertelt Nobel. Valerie voegt toe: "Door het leerorkest heb ik de liefde voor de viool ontdekt."

Het Leerorkest bewijst dat muziekonderwijs verschil maakt: het vergroot zelfvertrouwen, stimuleert ontwikkeling en brengt leerlingen samen. Zoals Petra het samenvat: "Muziek zou geen speciaal feestje moeten zijn, maar vanzelfsprekend."

Fragment uit artikel over leerorkest op de CSB, februari 2022

Een school waar je groeit in relatie tot de ander

Op het Hervormd Lyceum Zuid (HLZ) draait alles om persoonlijke aandacht, docentgestuurd onderwijs en een veilige, inclusieve sfeer. Rector Wilfred Vlakveld: "Wij zien onze school als een 'maatschappij in het klein', waar leerlingen zich ontwikkelen van kind tot jongvolwassene, in relatie tot anderen en de wereld om hen heen."

Wilfred Vlakveld
Rector Hervormd Lyceum Zuid

Wat voor school willen jullie zijn?

Het HLZ is een havo/vwo-school met een rijke geschiedenis en een duidelijke identiteit: een kleinschalige, betrokken omgeving waarin leerlingen en medewerkers elkaar kennen en waarderen.

De komende jaren willen we onze kernwaarden – persoonlijk, positief, activerend en verbindend – nog zichtbaarder te maken in alles wat we doen. We blijven inzetten op een omgeving waarin leerlingen zich gezien voelen en de ruimte krijgen om hun talenten te ontdekken. Daarbij staat de balans tussen cognitieve ontwikkeling en sociaal-emotionele groei centraal. Ons doel is dat leerlingen met vertrouwen, zelfkennis en verantwoordelijkheidsbesef hun weg vinden naar een passende vervolgopleiding en hun plek in de samenleving.

Waar werken jullie concreet naartoe?

De komende jaren richten wij ons op een aantal belangrijke ontwikkelingen. Allereerst werken wij verder aan de kwaliteit van ons onderwijs door het versterken van de didactiek, onder andere via het EDI-model, en door meer variatie en activerende werkvormen binnen die structuur. Tegelijkertijd ontwikkelen we een gezamenlijke visie op toetsing, waarin formatief handelen en feedback een grotere rol krijgen.

Daarnaast investeren we in de brede ontwikkeling van leerlingen. We bouwen door aan duidelijke leerlijnen voor basisvaardigheden, burgerschap, digitale geletterdheid en internationalisering. Ook loopbaanoriëntatie (LOB) en het maken van bewuste keuzes tussen havo en vwo krijgen nadrukkelijk aandacht.

Op organisatieniveau werken we aan een professionele leer-gemeenschap van medewerkers, waarin samenwerking, scholing

en kennisdeling centraal staan. Tot slot dragen ook de renovatie van onze gebouwen en de ontwikkeling van een moderne leer-omgeving bij aan onze ambities. Zo creëren we een fysieke en pedagogische omgeving die toekomstbestendig onderwijs ondersteunt.

Hoe merken leerlingen en collega's dat in de praktijk?

In de dagelijkse praktijk is het HLZ een school waar structuur en betrokkenheid hand in hand gaan. Lessen zijn doelgericht en duidelijk opgebouwd volgens het EDI-model, waardoor leerlingen weten waar ze aan toe zijn en effectief kunnen leren. Tegelijkertijd is er ruimte voor samenwerking, projecten en vakoverstijgende activiteiten die de nieuwsgierigheid prikkelen.

Leerlingen ervaren persoonlijke begeleiding, onder meer via het mentoraat en de nauwe samenwerking tussen school, leerling en ouders. Zij krijgen steeds meer verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces en worden gestimuleerd om te reflecteren op hun ontwikkeling, bijvoorbeeld via feedbackinstrumenten zoals Catwise.

'Leerlingen en medewerkers voelen zich bij ons veilig en uitgedaagd om het beste uit zichzelf te halen'

Voor collega's betekent dit werken in een cultuur van samen leren en verbeteren. Docenten werken samen in secties en afdelingen, delen expertise en ontwikkelen hun vakmanschap continu. De school kenmerkt zich door openheid, korte lijnen en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van leerlingen.

De sfeer in de school is positief en inclusief: iedereen doet ertoe en verschillen worden gezien als een kracht. Leerlingen en medewerkers voelen zich veilig en uitgedaagd om het beste uit zichzelf te halen.

Waar zijn jullie trots op – en waar ligt nog een uitdaging?

Wij zijn trots op de sterke basis van onze school: de betrokkenheid van medewerkers, de persoonlijke aanpak en het veilige pedagogische klimaat. Leerlingen voelen zich gezien en gewaardeerd, en dat vormt de basis voor hun ontwikkeling. Ook de manier waarop wij onderwijs en begeleiding vormgeven als 'maatschappij in het klein' is kenmerkend voor het HLZ.

Tegelijkertijd liggen er duidelijke uitdagingen. We willen het determinatieproces verder verbeteren, zodat leerlingen nog beter op het niveau terechtkomen dat bij hen past. Daarnaast werken we aan het versterken van onze toetscultuur en het verder ontwikkelen van formatief handelen. Ook het verdiepen van onze leerlijnen – bijvoorbeeld op het gebied van basisvaardigheden, burgerschap en internationalisering – vraagt blijvende aandacht.

Deze uitdagingen zien wij niet als obstakels, maar als kansen om onze kwaliteit verder te verhogen.

Afsluiting: blik vooruit

De komende jaren bouwen we verder aan een school waar leerlingen en medewerkers bewust voor kiezen: een plek waar je je thuis voelt, waar je wordt uitgedaagd en waar je groeit. Mijn ambitie is dat iedere leerling het HLZ verlaat met vertrouwen in zichzelf, met oog voor de ander en met een stevige basis voor de toekomst. Samen blijven we ontdekken, leren en ontwikkelen – als echte samenleving in het klein.

Profiel Cedergroep

Meer dan vakken en cijfers

Hoe geven de Cederscholen vorm aan hun identiteit, hoe profileren zij zich en wat bindt de zes scholen onderling? Om daar meer zicht op te krijgen voerden rector van het HWC Bert Kozijn en onderzoeker Pascal Collard het afgelopen schooljaar profielgesprekken op de Cederscholen en binnen het Cederbureau. Een weergave van deze inspirerende gesprekken.

“De school heeft zich ontwikkeld tot een plek waar diversiteit actief wordt benoemd en gewaardeerd wordt als kracht. Iedereen is welkom en hoort erbij. Ondanks spanningen en maatschappelijke uitdagingen ervaren veel leerlingen de school als gezellig, veilig en inclusief. Een school waar voor iedereen een vriend te vinden is.”

Docent Futuris

‘De afgelopen 25 jaar laten zien dat onderwijs nooit stilstaat’

Wat op alle scholen nadrukkelijk naar voren komt, is dat onderwijs binnen Cedergroep om meer draait dan vakken en cijfers. Socialisatie – het leren omgaan met anderen, respectvol communiceren en verantwoordelijkheid nemen – wordt op alle scholen gezien als een essentieel onderdeel van onderwijs. Medewerkers zien het als hun missie om leerlingen juist deze vaardigheden mee te geven in een samenleving die steeds diverser en complexer wordt.

Veilige plek

Een belangrijk uitgangspunt is verbondenheid. Leerlingen van de Cederscholen ervaren dat hun school een plek is waar ze mogen zijn wie ze zijn, ongeacht hun achtergrond.

“Onze school ziet zichzelf als een veilige plek waar leerlingen mogen zijn wie ze zijn,” vertelt een van de deelnemende docenten. Pascal: “Deze veilige basis biedt ruimte om te experimenteren, om fouten te maken en samen te leren. Zo ontstaat niet alleen academische groei, maar ook sociale en emotionele ontwikkeling. Leerlingen leren wat het betekent om onderdeel te zijn van een gemeenschap, en hoe ze daar een positieve bijdrage aan kunnen leveren.”

Dat de scholen als gemeenschappen en een veilige plek worden beschouwd, is terug te zien in het feit dat op veel scholen oud-leerlingen om diverse redenen terugkeren. Zo vertelt een docent: “Oud-leerlingen keren terug als docent of zoeken de school later opnieuw op voor advies. School is een plek waar sommige leerlingen zich zelfs meer thuis voelen dan in hun eigen thuis.”

Diversiteit als kracht

Diversiteit vormt daarbij geen obstakel, maar een bron van kracht. Verschillen in cultuur, religie, thuissituatie of talenten zijn niet alleen zichtbaar, maar worden actief erkend en benut. Medewerkers begeleiden leerlingen om deze verschillen te begrijpen en respecteren, en stimuleren samenwerking in uiteenlopende situaties. “Leerlingen zien dat ze elkaar kunnen helpen, en dat versterkt de onderlinge verbondenheid,” merkt een docent op. Pascal: “Op die manier leren leerlingen dat inclusie en empathie praktische vaardigheden zijn, geen abstracte begrippen.”

De kanttekening is wel dat diversiteit als kracht alleen werkt als de docentenpopulatie en leerlingenpopulatie divers genoeg zijn. Wanneer er één groep dominant is, ligt de valkuil op de loer dat ‘de ander’ die buiten die groep valt zich niet gezien en gehoord voelt. Een docent spreekt zijn zorg uit: “De school ontwikkelt zich tot een steeds meer eenzijdige gemeenschap, terwijl leerlingen later terecht komen in een veel diversere samenleving.” Ook dit illustreert het belang van burgerschapsonderwijs op de scholen. Kennismaken met andere gedachten en meningen, en daar respectvol over in gesprek gaan. Dat kan op de school plaatsvinden, maar er liggen ook kansen om op dit onderwerp verbindingen te leggen tussen de Cederscholen.

“Docenten zien dat leerlingen veel behoefte hebben aan contact. Als een docent in de pauze thee in zijn klaslokaal heeft, zie je dat leerlingen daarnaartoe gaan om thee te drinken en gesprekken te voeren.”

Docent VeenLanden College

Socialisatie gaat bij Cedergroep hand in hand met verantwoordelijkheid nemen. Leerlingen worden betrokken bij schoolprojecten, gezamenlijke activiteiten en initiatieven die impact hebben op hun directe omgeving. Zo ervaren ze wat het betekent om keuzes te maken en samen te werken aan een gemeenschappelijk doel.

“De school is een plek waar een grote diversiteit aan achtergronden samenkomt. Leerlingen groeien op in een omgeving die een afspiegeling vormt van de stad en leren al vroeg omgaan met verschillen. Opvallend is dat deze diversiteit voor leerlingen al snel vanzelfsprekend wordt; na korte tijd zien zij onderlinge verschillen nauwelijks nog als bijzonder.”

Docent CSB

Medewerkers spelen sleutelrol

Burgerschap omvat bij Cedergroep ook het leren omgaan met regels, normen en maatschappelijke verwachtingen. Leerlingen worden gestimuleerd om actief na te denken over ethiek, rechtvaardigheid en hun eigen rol binnen de gemeenschap. Door gesprekken, projectweken en samenwerkingsopdrachten ontdekken ze hoe persoonlijke keuzes effect hebben op anderen en leren ze grenzen te respecteren.

Uit de gesprekken kwam veel naar voren dat medewerkers een sleutelrol spelen in dit leerproces. Ze bieden niet alleen kennis, maar ook begeleiding en voorbeeldgedrag. Openheid, toegankelijkheid en samenwerking kenmerken de cultuur op de scholen én op het Cederbureau. Een collega van het Cederbureau vertelt: “Bij iedereen kan je zo binnenlopen en als je iets vraagt, krijg je ook echt antwoord”. Successen, groot of klein, worden gedeeld en vieren stimuleert het besef van collectieve prestaties. Alhoewel de wens klinkt dat bij dat ‘vieren’ nog wel vaker stilgestaan mag worden.

“Medewerkers zetten zich vergaand in om leerlingen te ondersteunen; zowel op sociaal als praktisch gebied. Voorbeelden hiervan zijn hulp bij financiële problemen, het beschikbaar stellen van laptops. Maar je ziet ook zomaar een conciërge een leerling helpen met het plakken van een leuke fietsband.”

Docent HLW

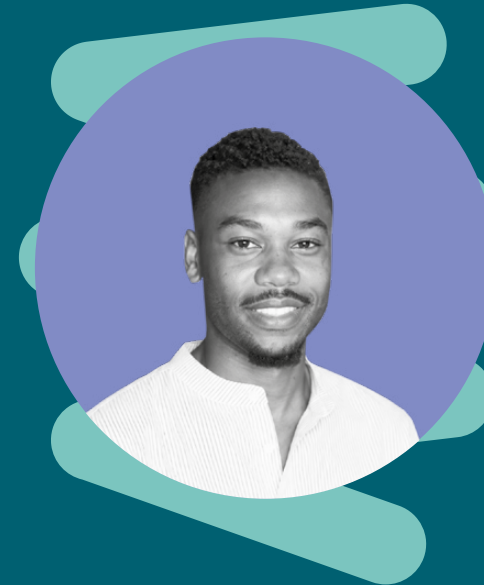
Burgerschap en socialisatie

De afgelopen 25 jaar laten zien dat onderwijs nooit stilstaat. Cedergroep combineert een stevige basis met ruimte voor experiment en reflectie. Leerlingen worden niet alleen voorbereid op hun examens, maar vooral op hun rol in de maatschappij. Ze leren kritisch denken, empathie tonen en samenwerken – competenties die hen helpen als actieve burgers in een complexe wereld. Burgerschap en socialisatie worden niet gezien als losse onderdelen van het curriculum, maar als een rode draad door het hele leerproces.

Het vieren van het 25-jarig jubileum is niet alleen een moment van terugblikken, maar ook een bevestiging van de koers: samen bouwen aan een samenleving waarin iedereen erbij hoort, waarin respect en verantwoordelijkheid centraal staan, en waarin leerlingen uitgroeien tot betrokken burgers. Daar zetten alle Cederscholen zich dagelijks voor in.

Mitchel Vliet
pedagogisch medewerker Futuris

Wat leerlingen leren als niemand kijkt

“Meester, dit is geen jas, dit is een vest.”

“Meester, ik ben maar één minuut te laat!”

Dit zijn precies de discussies die iedereen in het onderwijs herkent. Klein, maar ze gebeuren de hele dag door. In het begin zat ik daar strak op. Ik wilde dat een leerling het zou zien zoals ik het zag. Regels zijn regels.

Maar ergens onderweg veranderde dat.

Ik merkte dat het niet zoveel uitmaakt of je die discussie wint. Sterker nog, vaak verlies je meer dan je denkt. Want waar het echt om draait, zit niet in de uitkomst van zo'n gesprek, maar in hoe je ermee omgaat. Hoe je kijkt. Hoe je reageert. Of een leerling zich gezien en gehoord voelt, of alleen gecorrigeerd.

Ik ben anders gaan kijken. Minder zenden, meer begrijpen. Eerst even stilstaan bij wie er voor je staat. Wat speelt hier nu echt? Kunnen we een gezamenlijk doel vinden, in plaats van tegenover elkaar te staan?

Het zit in de kleine momenten

Wat mij daarin heeft geholpen, is de mogelijkheid die ik heb gekregen om mezelf te ontwikkelen. Vanuit de school volg ik een leiderschapstraject. Dat heeft mijn blik verbreed. Niet alleen op leerlingen, maar ook op mijn eigen rol. Ik voel me bewuster van het effect dat ik heb – juist op de momenten die klein lijken.

Op Futuris is daar ruimte voor. Ruimte om te zoeken, om fouten te maken, om soms net even over de grens te gaan en daar weer van te leren. Een collega noemde het ooit ‘georganiseerde chaos’. Dat vond ik raak. Want juist in die ruimte vindt ontwikkeling plaats.

Je ziet het ook terug buiten de lessen. In hoe collega's elkaar groeten. In hoe er wordt gereageerd op positieve en negatieve momenten. Leerlingen kijken daar de hele dag naar en nemen dat over, zonder dat we het uitspreken.

Tijdens een reis naar het buitenland zag ik dat ook. In een stad waar niemand hen kent, dus in een vrije setting, bleven de leerlingen respectvol en prettig in de omgang. Dan besef je dat het ergens is gaan zitten. Want uiteindelijk gaat het niet om die ene discussie, dat ene moment of die ene regel.

Het gaat om wat leerlingen meenemen als niemand kijkt. En dat zit zelden in wat je zegt, maar bijna altijd in wat je doet.

‘Het leiderschapstraject heeft mijn blik verbreed’

‘Ontmoeting en verbinding staan bij ons centraal’

Op het Hermann Wesselink College (HWC) draait het om meer dan alleen goed onderwijs. Leerlingen krijgen er de ruimte om zichzelf te ontwikkelen in een warme, inclusieve en internationaal georiënteerde omgeving. Rector Bert Kozijn: “Wij willen een school zijn waar leerlingen niet alleen leren voor een diploma, maar zich ook ontwikkelen als mens en als wereldburger.”

Bert Kozijn
Rector Hermann Wesselink College

Wat voor school willen jullie zijn?

Het Hermann Wesselink College (HWC) is een brede scholengemeenschap voor vmbo-t, havo, atheneum en gymnasium, met zowel Nederlandstalig als tweetalig onderwijs (TTO). Onze school kenmerkt zich door een open en inclusieve cultuur; een warme omgeving waar ruimte is voor eigenheid en waar leerlingen zich snel thuis voelen. Ontmoeting en verbinding staan centraal: in de klas, tijdens activiteiten en in onze tradities. We koesteren wat onze school uniek maakt en geven daar samen steeds opnieuw betekenis aan.

De komende jaren willen we onze internationale oriëntatie en onze sterke pedagogische basis verder versterken. Wereldburgerschap speelt daarbij een belangrijke rol: leerlingen leren niet alleen over de wereld, maar ook hoe zij zich daartoe kunnen verhouden. Ons protestants-christelijke karakter zie je terug in gezamenlijke vieringen, in de manier waarop we met elkaar omgaan: met vertrouwen, aandacht en altijd ruimte voor het gesprek. Zo groeien leerlingen in kennis, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, met oog voor verschillen en eigenheid.

Wat kenmerkt het HWC nog meer?

Ons internationale profiel. Binnen het tweetalig onderwijs krijgen leerlingen al veel mogelijkheden om over grenzen heen te kijken, bijvoorbeeld via de HWC Climate Summit, internationale uitwisselingen en bezoeken aan de Tweede Kamer en het Europees Parlement. Daarnaast werken we samen met de Amstelveen International School en bouwen we verder aan het International Middle Years Curriculum in de brugklas.

Ook cultuur neemt binnen het HWC een belangrijke plaats in. Als CultuurProfielSchool bieden wij leerlingen volop mogelijkheden om zich creatief te ontwikkelen, bijvoorbeeld via theater, muziek en beeldende vorming. Leerlingen nemen deel aan voorstellingen, workshops, exposities en culturele projecten die vakoverstijgend samenwerken stimuleren.

Hoe merken leerlingen en collega's dat in de praktijk?

Los van de hoge kwaliteit van ons onderwijs is het belangrijkste misschien wel dat onze school voelt als een warme omgeving. Het is een plek waar de leerling wordt gezien. Dat zie je ook terug in onze tweejarige brugperiode, waarin leerlingen de tijd krijgen om te ontdekken welk niveau het beste bij hen past. Docenten kennen hun leerlingen goed en begeleiden hen intensief, zowel op cognitief als sociaal-emotioneel vlak.

Onze lesblokken van 80 minuten bieden ruimte voor verdieping, samenwerking en persoonlijke aandacht. Daarnaast is er extra ondersteuning mogelijk, bijvoorbeeld bij dyslexie of wanneer een leerling tijdelijk minder goed in zijn vel zit. De begeleiding is laagdrempelig en gericht op vertrouwen en ontwikkeling.

De cultuur binnen de school speelt daarin een grote rol. Verschillen mogen er zijn en zien we als een verrijking. We gaan makkelijk met elkaar in gesprek en vinden het belangrijk elkaar echt te leren kennen. Zo ontstaat een omgeving waarin het normaal is om verschillend te zijn. Juist dat past bij wereldburgerschap. Voor collega's betekent dit werken in een open en betrokken omgeving waarin samenwerking centraal staat. Samen blijven we onderwijs

ontwikkelen dat leerlingen voorbereidt op hun toekomst én hun plek in de maatschappij.

Waar zijn jullie trots op – en waar ligt nog een uitdaging?

Wij zijn trots op de warme sfeer binnen onze school en op de manier waarop wij leerlingen helpen zich te ontwikkelen tot zelfbewuste wereldburgers. Ons internationale karakter, de sterke culturele basis en de persoonlijke begeleiding zorgen ervoor dat leerlingen zich gezien en gewaardeerd voelen.

Tegelijkertijd willen we ons internationale profiel verder versterken en blijven we investeren in onze pedagogische en didactische ontwikkeling, samen met ouders en leerlingen. De snelle ontwikkelingen in de digitale wereld zien we niet als een bedreiging, maar als een kans om vanuit het onderwijs leerlingen klaar te maken voor de toekomst waarin AI en digitalisering een belangrijke plek zullen blijven houden.

‘Verschillen mogen er zijn en zien we als een verrijking’

Afsluiting: blik vooruit

De komende jaren bouwen we verder aan een school die eigenwijs, vooruitstrevend en betrokken durft te zijn. Op het HWC doen we het graag op onze manier: met een duidelijke visie, aandacht voor duurzame ontwikkeling en oog voor elkaar. We willen leerlingen laten groeien tot zelfbewuste wereldburgers die tegen een stootje kunnen en de wereld tegemoet zien als een kans!

Vanaf 1 september 2026 heeft Bert een nieuwe functie als bestuurder van het Tabor College in Hoorn.

‘Burgerschapsonderwijs begint bij de vraag: wie zijn we als school?’

Burgerschapsonderwijs is allang niet meer iets van alleen maatschappijleer of geschiedenis. Het gaat over hoe mensen binnen een school met elkaar omgaan, over morele vragen en de school als oefenplaats voor de democratische samenleving. Maar hoe geef je daar samen richting aan? Floor Rombout en Hessel Nieuwelink, lectoren Burgerschapsonderwijs aan de HvA, geven hierover een presentatie tijdens de Cedermiddag op 29 september. In dit interview vertellen ze wat scholen al doen, waar het schuurt en waarom burgerschap vooral een gezamenlijk project is.

Wie naar het burgerschapsonderwijs in Nederland kijkt, ziet volgens Hessel een gemengd beeld. Op veel scholen is inmiddels een visie op burgerschapsonderwijs vastgelegd en gebeurt er in de praktijk al veel. Tegelijkertijd krijgt ongeveer de helft van de scholen een herstelopdracht van de Inspectie van het Onderwijs.

“Niet helemaal terecht,” zegt de lector. “Scholen zijn er vaak volop mee bezig. Alleen zijn docenten zich niet altijd bewust dat sommige projecten of lesstof ook onder burgerschapsonderwijs vallen. Dat is dan in een beleidsplan niet altijd goed zichtbaar. Toch krijgen ze een onvoldoende van de Inspectie. Niet erg motiverend.”

Floor: “We zien dat er op veel scholen al veel gebeurt. Bij geschiedenis worden maatschappelijke vraagstukken behandeld, scholen organiseren maatschappelijke stages en er zijn internationale projecten. Maar daarmee is nog niet automatisch sprake van burgerschapsonderwijs dat voldoet aan de wettelijke opdracht.” Vanuit het ministerie van OCW moet burgerschapsonderwijs namelijk samenhangend, doelgericht en herkenbaar worden aangeboden.

En juist die samenhang vraagt om meer dan een verzameling losse activiteiten.

“Burgerschapsonderwijs begint vanuit de overtuiging dat alle leerlingen als burger actief en kritisch kunnen deelnemen aan de samenleving”, legt Hessel uit. “Het gaat om een samenhangend geheel van waarden, kennis, vaardigheden, opvattingen, houding en ervaringen.”

De verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van burgerschapsonderwijs ligt in eerste instantie bij de schoolleiding, vinden de lectoren. Soms is er een burgerschapscöördinator, soms wordt het bij een of meerdere secties neergelegd.

“Het gaat uiteindelijk om dat het bij meer dan een enkele sectie ligt”, zegt Floor. “Dat is best ingewikkeld, want zo hebben we ons onderwijs nu eenmaal ingericht. Maar burgerschap gaat over secties en domeinen heen. We moeten ons als school fundamentele vragen stellen als: hoe gaan we met elkaar om? Welke regels zijn er? Hoe ben je hier als docent zelf onderdeel van en hoe geef je burgerschap met elkaar als team vorm?”

Samenhangend, doelgericht en herkenbaar

Veel scholen beginnen begrijpelijkerwijs met inventariseren. Welke projecten zijn er al? Welke thema's komen aan bod? Wat gebeurt er tijdens lessen en activiteiten?

Volgens Floor is dat een belangrijke eerste stap, maar niet voldoende.

“Dat is nog geen samenhangend, herkenbaar en doelgericht verhaal. Dan ben je nog niet bezig met de vraag wat de invulling is die je als school aan burgerschapsonderwijs wil geven. Er gaat iets aan vooraf: je moet als school in gesprek over je identiteit, over je visie. Welke thema's kies je? Hoe geven we invulling aan burgerschap?” Dat is echt een onderwijsontwikkelvraag. En die beantwoorden vraagt om tijd en om heldere keuzes. Een jaarlijkse werkmiddag over burgerschap is niet genoeg.”

Jarenlange betrokkenheid nodig

“Het goed implementeren van burgerschap vraagt om jarenlange, substantiële betrokkenheid”, zegt Hessel. “Het vraagt om een aanpak hoe je burgerschap een volwaardige plek gaat geven in je onderwijs. Dat moet je structureel, en meerdere jaren achtereen met elkaar aan werken.”

Dat betekent overigens niet dat er een blauwdruk bestaat. “We zijn allemaal zoekende aan het werken”, zegt Hessel. “Natuurlijk hebben we de kaders, en kun je de opdracht kleiner maken, maar het blijft een proces waar niemand nog echt helder zicht heeft op wat de uitkomst zal zijn.”

Normatief kader helpt

Wat ze wel zien: een duidelijke schoolidentiteit kan helpen bij het vormgeven van burgerschapsonderwijs. “Dat identiteit en morele waarden iets is om überhaupt over te praten, is gebruikelijker op scholen met een duidelijke identiteit”, zegt Floor.

“Als er waarden en normatieve vragen zijn waar verschillende antwoorden op mogelijk zijn, helpt het als er een normatief kader is. Mooi is dat op enkele Cederscholen al gesprekken zijn gevoerd over wat voor school ze willen zijn.” Hessel ziet op sommige openbare scholen soms een extra uitdaging. “Daar zien we dat maatschappelijke moraliteit eigenlijk geen thema is. Burgerschapsonderwijs ontwikkelen is dan ingewikkelder.”

Polarisatie in de klas

Wat vraagt het van een docent wanneer maatschappelijke en soms polariserende onderwerpen de klas binnenkomen?

“Je bent als docent ook gewoon een mens, met eigen opvattingen”, vertelt Floor. “Veel docenten zijn faciliterend, willen graag met alle leerlingen een goede relatie onderhouden. Ze zijn terughoudend om hun eigen mening te geven.” Maar volledige neutraliteit bestaat volgens haar niet. “Ook in de vragen die je stelt, schuilen bepaalde waarden. En je bent daarnaast ook een vertegenwoordiger van een school en van de democratische rechtsstaat.”

Dat kan behoorlijk ingewikkeld worden wanneer leerlingen uitgesproken politieke standpunten innemen. Hessel noemt als voorbeeld een leerling die uitgesproken voorstander is van standpunten van een extremistische partij. Mag een leerling die mening uitspreken, welke ruimte geef je de leerling? En wanneer en waarop moet een docent begrenzen?

“Er zijn hier niet zomaar goede antwoorden te geven”, zegt Hessel. “Neutraliteit bestaat inderdaad niet. Er zijn veel spanningsvelden in de maatschappij, daar worden docenten in het lokaal mee geconfronteerd. Het helpt docenten wel om hier kaders voor te krijgen.”

‘Burgerschap gaat over secties en domeinen heen’

‘Je bent als docent ook gewoon een mens, met eigen opvattingen’

De basis is dat respect voor de democratische rechtsstaat overeind blijft. Maar wat dat concreet betekent in een klas, vraagt steeds opnieuw om professionele afwegingen.

Floor benadrukt dat de docent daarbij ook verantwoordelijkheid draagt voor de andere leerlingen. “Je wil zorgen voor een veilig klimaat voor de hele klas. Dat is dus navigeren: wanneer gaat een leerling een grens over en waarom? En wanneer geef je ruimte?”

Ook de docent moet zichzelf kennen

Floor en Hessel geven ook nascholing aan docenten. Daarin besteden ze veel aandacht aan zelfreflectie. Want wie maatschappelijke onderwerpen bespreekt, brengt ook zichzelf mee de klas in. Floor geeft een persoonlijk voorbeeld: “Ik merk zelf bijvoorbeeld dat ik gemakkelijker normeer als het om gendergelijkheid gaat dan om aspecten die ik minder herken. Daar pik ik niet altijd de gevoeligheden op, en begrijp ik niet altijd de referenties. Het is goed om dat als docent te beseffen.”

Dat bewustzijn helpt om scherper te kijken naar de eigen rol in gesprekken en naar de momenten waarop je als docent wel of juist niet begrenst.

Plekken waar het al gebeurt

Gevraagd naar voorbeelden van goed burgerschapsonderwijs beginnen de lectoren te lachen. “Er zijn er veel!” Ook op de Cederscholen ziet Hessel mooie voorbeelden. “Veel school- en teamleiders zijn sterk overtuigd van de waarde van burgerschapsonderwijs. Er wordt samengewerkt met maatschappelijke organisaties, leerlingen lopen maatschappelijke stages en morele dilemma’s worden besproken.” Hessel noemt ook een school met een serieuze leerlingenraad. “Daar word ik heel enthousiast van”, zegt hij. “Soms ben ik in een les en dan denk ik: wat is dit goed onderwijs.”

Voor Floor zit de kracht ook in het verbinden van burgerschap aan de gewone schoolvakken. “Als het je lukt om morele vorming te koppelen aan je les, waar ethische vraagstukken een plek krijgen, is dat niet alleen vormend voor leerlingen, maar kan dat ook voor docenten betekenisvol zijn. Veel docenten zeggen: ‘dit is ook voor mij relevant, de motivatie om leraar te zijn.’ Om bezig te zijn met het waartoe van het onderwijs, waarom je op een school wil werken en hoe hun vak bijdraagt aan maatschappelijke vraagstukken, is ook voor docenten heel waardevol.”

De dialoog als oefenplaats

Juist daar sluit het onderzoek aan dat Floor en Hessel de komende jaren samen met Cederscholen gaan uitvoeren. Het thema: gemeenschappelijk, dialogisch burgerschapsonderwijs.

“Dat klinkt misschien niet heel sexy”, zegt Floor, “maar het dekt wel de lading. Het voeren van dialogen is een krachtige manier om aan burgerschapsonderwijs te werken.”

Veel docenten voeren al gesprekken in de klas. De vraag is hoe die dialoog nog beter kan worden benut voor burgerschapsonderwijs. Daarbij willen de onderzoekers voorkomen dat het gesprek alleen gekoppeld blijft aan één vak of één docent.

“Vaak zien we nog dat het gericht is op één vak, en dat dat ook een grote leeropbrengst heeft. Maar dan ben je er nog niet. Het gevaar schuilt erin dat het daardoor te veel gekoppeld is aan een docent en welk vakkenpakket een leerling kiest.”

Daarom gaan ze op onder andere het HWC, de CSB en het HLZ het komende jaar onderzoeken hoe een gemeenschappelijke aanpak eruit kan zien. Op iedere school komt een werkgroep met docenten uit drie verschillende secties. Niet alleen de voor de hand liggende vakken, maar juist ook talen, exacte vakken, kunst- en bewegingsonderwijs. “In alle vakken spelen maatschappelijke vraagstukken, ook daar,” zegt Floor.

Aan de slag

Wat willen Floor en Hessel tijdens de Cedermiddag meegeven aan de docenten die morgen voor hun klas staan?

“Ga met elkaar en met deze thema’s aan de slag”, zegt Hessel. “Kijk wat er al is op jouw school. Er is veel expertise, leer van elkaar.”

Ze begrijpen dat de werkdruk hoog is. Tegelijkertijd vinden ze dat burgerschap onderdeel is van het vak en van de professionalisering van docenten. En dat daar meer tijd voor vrijgemaakt moet worden.

Er is nog een reden om niet te wachten. Burgerchapsonderwijs is niet vrijblijvend.

Floor: “Het is ook een verplichting vanuit het ministerie van OCW.” In het nieuwe curriculum ligt er voor ieder leergebied een leeropdracht: elk vak moet aandacht geven aan taal, rekenen en burgerschap. In 2032 worden de eerste examenprogramma’s met daarin nieuwe eisen voor burgerschap afgenomen. “Je moet dus nu beginnen in de brugklas”, zegt Floor. “Het klinkt misschien als toekomstmuziek, maar zo ver weg is 2032 nu ook weer niet.”

Robin de Munnik

docent Nederlands Hervormd
Lyceum Zuid

‘Mevrouw, krijgen we vandaag ons cijfer?’

Als een zwerm bijen vliegen de leerlingen op me af. ‘Mevrouw, heeft u de cijfers?!’, klinkt het om me heen. Ik reageer kort maar beleefd en wens ze eerst een goedmorgen. Hopelijk snappen deze brugklassers nu dat ze eerst even rustig moeten gaan zitten!

Ik begin de les met de mededeling dat docenten ook mensen zijn. Het lukt ons nu eenmaal niet om alles na één middag al na te kijken. Wat ik vooral benadruk, is dat cijfers niet het allerbelangrijkste zijn. Leerlingen zijn stil en luisteren aandachtig. Even heb ik het idee dat mijn verhaal écht binnenkomt. Totdat die ene vinger omhooggaat: ‘Maar krijgen we dan vandaag de cijfers...?’

Voor mij draait onderwijs om meer dan alleen cijfers, Magister en tekortpunten. Als docent voel ik me niet alleen vakinhoudelijk, maar ook maatschappelijk verantwoordelijk. In die 45 minuten probeer ik leerlingen toch iets extra’s mee te geven. De burgerschapszaadjes die we in het onderwijs planten doen ertoe. Zeker in een wereld waarin snelle meningen belangrijker lijken dan echte gesprekken.

Neem een dag als 5 mei. Als je dan toch aan het werk bent, kun je net zo goed je lesprogramma een uurtje aan de kant schuiven en bijvoorbeeld een les besteden aan het schrijven van een gedicht over vrijheid. Een gesprek voeren met leerlingen over wat vrijheid voor hen betekent. Of die vrijheid ook grenzen kent. Is dit voor een cijfer? Nee. Maar samen nadenken over vrijheid en van elkaar leren vind ik belangrijker dan d’tjes en t’tjes. *Waardenvolle* gesprekken voeren met je leerlingen: dat is pas echt een tien waard.

Altijd werken aan vernieuwend onderwijs

Op de Cederscholen blijven we continu werken aan onderwijsvernieuwing. In dit overzicht blikken we terug op een selectie van innovatieve projecten en programma's die de afgelopen jaren zijn geïntroduceerd. De artikelen verschenen eerder in het online magazine *De Ceder*.

We blikken terug met de koplopers van toen: wat bleek succesvol, wat zouden ze met de kennis van nu anders hebben gedaan en hoe hebben de innovaties zich verder ontwikkeld?

‘Leerlingen zijn nu zelfstandiger en zekerder’

Drie jaar geleden startte een groep docenten samen met de schoolleiding van de CSB het onderwijsprogramma Millennium Skills, gericht op de 21^e-eeuwse vaardigheden en een brede ontwikkeling van leerlingen. Juriaan Langstraat, Loes Möhringen en Abdel Stitou zetten drie stromen op: Grafisch Design, Technologisch Design en Junior Businessschool.

Het programma vraagt een nieuwe rol van docenten: van leraar naar coach, vakoverstijgend en in grotere groepen. Dit zorgt voor samenwerking en vakinhoudelijke feedback, wat het onderwijs verrijkt. Leerlingen ontwikkelen kritisch denken, communicatievaardigheden, zelfkennis en maatschappelijke inzichten. Formatief toetsen, via rubrics en evaluatiegesprekken, ondersteunt hun groei.

Onderzoek van de VU Amsterdam monitort de ontwikkeling van samenwerking. Volgens Juriaan heeft het programma geleid tot zekerder en zelfstandiger leerlingen en inspireert het docenten ook in hun reguliere lessen. Komend schooljaar wordt Millennium Skills uitgebreid naar het derde leerjaar.

“Waar er eerder nog scepsis was, zijn de meeste docenten nu ‘om’,” zegt Juriaan. Het mooiste is dat leerlingen steeds meer eigenaarschap ervaren over hun eigen leerproces.

Fragment uit artikel over Millennium Skills op de CSB, oktober 2019

→ Hoe is het nu?

“De kern van Millennium Skills is hetzelfde gebleven: leerlingen leren nog steeds vooral door te doen en werken aan vaardigheden als samenwerken, kritisch denken en communiceren. De drie stromen - Nieuwe Media, Technologisch Design en Junior Business School - vormen nog altijd de basis van het programma.”

In de afgelopen jaren is MiSk verder verbonden met praktijkgericht onderwijs in de bovenbouw, vooral binnen Dienstverlening & Producten. Daardoor kunnen leerlingen hun vaardigheden verder ontwikkelen in realistische opdrachten en projecten. We zien dat leerlingen zelfstandiger en creatiever zijn geworden en meer eigenaarschap tonen over hun leerproces. Dat maakt Millennium Skills nog steeds heel waardevol.”

‘Eigen laptop, eigen niveau’

Op het Hervormd Lyceum West (HLW) startte dit jaar de eerste *blended learning*-brugklas. In deze klas leren leerlingen zowel uit boeken als op hun eigen laptop, waardoor ze opdrachten op hun eigen niveau kunnen maken. Teamleider Marjan van Minnen nam het initiatief, en docenten Beyza Erciyes, Rebecca Koot en Aurore Bizimana vormden de ontwikkelgroep. “Met digitale programma's kun je leerlingen veel beter op hun eigen niveau laten werken,” legt Koot uit, “en dat verhoogt hun motivatie.”

Hoewel sommige collega's sceptisch waren over laptops in de klas, zijn de eerste ervaringen positief. Leerlingen voelen zich speciaal en enthousiast over de combinatie van digitaal en traditioneel leren. Ze kunnen gericht werken aan hun eigen leerdoelen, en de leraren begeleiden hen terwijl ze tegelijkertijd verschillen in niveau kunnen opvangen.

Het pilotjaar wordt gezien als een doorlopend evaluatiejaar, met trainingen en gezamenlijke evaluaties gepland. Ouders reageren enthousiast en zien de meerwaarde van deze manier van leren: beter differentiëren, voorbereid zijn op vervolgonderwijs en de digitale wereld. Mentoren hopen dat in de toekomst alle brugklassen zo kunnen werken.

Fragment uit artikel over *blended learning* op het HLW, oktober 2019

→ Hoe is het nu?

Rebecca Koot:

“Er is veel veranderd sinds de start van blended learning. We wilden leerlingen meer motivatie, differentiatie en digitale vaardigheden bieden. Vooral dat laatste heeft de afgelopen jaren extra aandacht gekregen. In de onderbouw ligt de focus inmiddels sterker op digitale geletterdheid. Daarnaast biedt de school sinds twee jaar het programma Digitech aan. Leerlingen krijgen daarin extra lessen in robotica, programmeren, ethical hacking en webdesign. Ook is het oude computerlokaal omgebouwd tot een echt Tech-lab.”

Tegelijkertijd merk ik dat blended learning minder leeft binnen de school dan in de beginperiode. We hebben veel nieuwe collega's gekregen en daardoor is de gezamenlijke visie minder zichtbaar geworden. Waar we vroeger regelmatig bijeenkomsten organiseerden om good practices te delen, is dat langzaam verwaterd. Het zou mooi zijn om dat weer nieuw leven in te blazen.

Met de snelle ontwikkeling van AI hadden we ons als school misschien eerder nog meer kunnen verdiepen in de kansen en uitdagingen daarvan. Ook had ik graag gezien dat het beleid sterker was doorgezet naar de bovenbouw, zodat leerlingen hun digitale vaardigheden blijven ontwikkelen.

Waar ik het meest trots op ben? Dat wat begon met één brugklas is uitgegroeid tot een manier van werken in de hele onderbouw. Daarmee bereiden we leerlingen beter voor op de digitale samenleving.”

‘Zelf leren ondernemen’

Bij de Junior Businessschool van de CSB, onderdeel van het programma Millennium Skills, leren leerlingen niet alleen kennis, maar vooral vaardigheden voor de 21e eeuw. “Kennis is belangrijk, maar vaardigheden zoals samenwerken, zelfregulering en ondernemerschap zijn essentieel”, zegt Abdel Stitou, docent economie en projectleider.

Het programma loopt over drie jaar, één dag per week in blokken van twaalf weken. In het eerste jaar maken leerlingen kennis met bedrijven uit alle economische sectoren, van een geitenboerderij tot IBM, en leren ze thema's als mediawijsheid en consumentengedrag. Het tweede jaar verdiept dit door zelfreflectie en inzicht in de maatschappij via de Bildung Academie. In het derde jaar ontwikkelen leerlingen zich als echte ondernemers, bepalen ze hun eigen projecten en sluiten het jaar af met een marktdag voor een door henzelf gekozen goed doel, in samenwerking met JINC.

Het programma laat leerlingen groeien in presentatievaardigheden, zelfvertrouwen en samenwerking. Docenten leren flexibel te werken en elkaar versterken in de klas. Voor het bedrijfsleven biedt het een kans om talent vroeg te ontdekken en te enthousiasmeren voor hun sector. CSB werkt samen met de VU Amsterdam om de effecten van het programma meetbaar te maken. Stitou: “Voor ons is dit dé weg naar de toekomst!”

Fragment uit artikel over Junior Businessschool op de CSB, december 2019

→ Hoe is het nu?

Abdel Stitou:

“De kern van Junior Business School is eigenlijk hetzelfde gebleven. Leren door te doen staat nog steeds centraal en leerlingen werken aan vaardigheden als samenwerken en ondernemerschap. Leerjaar 3 is inmiddels geïntegreerd in het praktijkgerichte programma Dienstverlening en Producten.

Niet alles liep zoals we vooraf hadden bedacht. Het onderzoek met de Vrije Universiteit kon uiteindelijk niet doorgaan. Tegelijkertijd zijn er juist nieuwe samenwerkingen met externe partners ontstaan, waardoor het programma actueel en praktijkgericht blijft.

Met de kennis van nu zouden we het programma waarschijnlijk minder ambitieus en realistischer hebben opgezet, met scherpere keuzes om het duurzaam uitvoerbaar te houden.

Waar ik het meest trots op ben? Op de leerlingen zelf. Op de verwondering van brugklassers tijdens hun eerste kennismaking met het bedrijfsleven én op de ondernemende houding van derdeklassers op de inmiddels traditionele JBS-markt.”

‘Klaar voor de toekomst’

Op het Hervormd Lyceum Zuid (HLZ) startte de hele onderbouw met het vak Future Media, gericht op 21e-eeuwse vaardigheden zoals technologie, media en programmeren. Docent Rotger Rippl, een van de initiatiefnemers, vertelt: “De hele onderbouw krijgt nu het vak. Dat is geweldig.” Het programma omvat in het eerste leerjaar drie blokken: leerlingen maken een film en leren monteren en interviewen, programmeren robots en bouwen een eigen website. In het tweede jaar breidt het programma uit: creatief schrijven, microbit-programmering en een maquette van een duurzaam huis. Ook worden Word-vaardigheden op examenniveau aangeleerd en kunnen leerlingen een officieel Microsoft-diploma behalen.

Docenten leren continu bij, bijvoorbeeld via nascholingen en samenwerking met externe partijen, terwijl praktische ondersteuning zoals iPads en ICT-infrastructuur steeds wordt verbeterd.

Leerlingen zijn enthousiast over het filmen en de creatieve opdrachten, hoewel programmeren soms uitdagend is. Docenten zien de meerwaarde voor vaardigheden en mediawijsheid, en ouders roemen het vak: “Had ik dit maar gehad!” Future Media is volgens het HLZ een onmisbare aanvulling op het reguliere curriculum en een oefenruimte voor de toekomst.

Fragment uit artikel over Future Media op het HLZ, juli 2020

→ Hoe is het nu?

“Future Media heeft inmiddels een vaste plek gekregen binnen het onderwijs op het HLZ. Het vak wordt nog steeds aangeboden in leerjaar 1 tot en met 3 en richt zich op digitale geletterdheid, creativiteit en mediawijsheid. Leerlingen werken aan vaardigheden als programmeren, kritisch denken, samenwerken en het maken van digitale content.

In het tweede jaar breidt het programma zich uit met een lessenreeks over content creëren, microbit-programmering, mediawijsheid en podcast maken. In leerjaar drie staan vooral Word-vaardigheden centraal en is er de mogelijkheid tot het behalen van een MOS certificaat (Microsoft Office Specialist). Ook leren de leerlingen in de 3e klas 3D printen en zijn we bezig met het toevoegen van een Virtual Reality onderdeel. Waar we vooral trots op zijn, is dat leerlingen op een creatieve en onderzoekende manier leren omgaan met technologie en zo goed worden voorbereid op hun toekomst.”

‘Volop in beweging’

Op het VeenLanden College in Vinkeveen en Mijdrecht is onderwijsvernieuwing continu in beweging. Conrector Annemieke Schutte vertelt dat gepersonaliseerd onderwijs (GO-VLC), waarbij leerlingen hun eigen leerroute volgen, inmiddels de basis vormt op de locatie Vinkeveen. “Deze vorm van onderwijs is zo succesvol omdat er een bevolgen team is, de middelen er zijn én omdat het een kleine school is,” legt Schutte uit. Tegelijkertijd vraagt het veel zelfstandigheid van leerlingen en intensieve begeleiding van docenten.

Ook het coachend mentoraat krijgt steeds meer vorm: leerlingen worden begeleid bij het behalen van leerdoelen, kiezen soms hun eigen mentor en

krijgen individuele feedback. Daarnaast hebben beide locaties een 60-minutenrooster ingevoerd en werken alle leerlingen met een eigen device. *Blended learning* maakt differentiatie mogelijk, helpt achterstanden wegwerken en bereidt leerlingen voor op een digitale toekomst.

“De boekenmarkt zie ik in sneltreinvaart veranderen,” zegt Schutte. “In de toekomst zal de computer hét belangrijkste leermiddel zijn. Ik hoop dat meer leerlingen op verschillende niveaus kunnen excelleren, met individuele leerroutes en mogelijkheden voor versneld examen.”

Fragment uit artikel over GO-VLC op het VeenLanden College, oktober 2020

→ Hoe is het nu?

“Gepersonaliseerd onderwijs vormt nog steeds de basis op locatie Vinkeveen. Leerlingen werken met eigen leerdoelen, krijgen intensieve coaching en leren zelfstandig keuzes maken in hun leerproces. Het coachend mentoraat en het werken met digitale middelen zijn inmiddels stevig ingebed in de school.

De afgelopen jaren is GO-VLC verder doorontwikkeld, onder andere in de begeleiding van leerlingen en in het flexibel aanbieden van onderwijs op verschillende niveaus. Daarbij blijft maatwerk centraal staan.

Waar we vooral trots op zijn, is dat veel leerlingen groeien in verantwoordelijkheid en zelfvertrouwen. De school blijft volop in beweging, maar de visie achter GO-VLC - leerlingen ruimte geven om op hun eigen manier hun talenten te ontwikkelen - is nog altijd hetzelfde.”

‘Met het traditionele onderwijs hebben we het wel een beetje gehad’

Abdel Stitou, docent economie en Business School op de CSB, en Yasmina el Hilali, docent Engels op het HLW, pleiten voor een fundamenteel andere aanpak van onderwijs. Abdel: “Veranderingen worden vaak doorgevoerd, maar verzanden omdat de waan van de dag het weer overneemt. Succes hangt af van wat docenten bereid zijn in hun eigen tijd te investeren.” Yasmina: “Je moet als schoolleiding tijd en ruimte geven om dingen te ontwikkelen.”

Beide docenten benadrukken dat digitalisering en inzet van LIO's of onderwijsassistenten geen vervanging zijn voor goed opgeleide docenten. “Projectonderwijs en onderwijs op maat vragen hoogopgeleid personeel,” zegt Abdel. Yasmina: “Vraaggestuurd werken is ideaal, maar brengt werkdruk met zich mee; keuzes maken is essentieel.”

Bij de *Business School* biedt projectonderwijs leerlingen maatwerk en stimuleert samenwerking met ouders, het bedrijfsleven en universiteiten. Abdel: “Veel jonge docenten verliezen hun motivatie. Goed werkgeverschap en ruimte voor eigen invulling zijn cruciaal om talent te behouden.”

Volgens beiden is het traditionele onderwijsmodel achterhaald. “Wil je leerlingen inspireren, dan moet je de buitenwereld binnenhalen,” zegt Yasmina. Abdel voegt toe: “Structurele projectweken en ruimte voor innovatie zijn essentieel. Zo kan onderwijs echt toekomstgericht en duurzaam zijn.”

Fragment tweegesprek Abdel Stitou en Yasmina el Hilali over toekomstbestendig onderwijs, juli 2024

→ Hoe is het nu?

Abdel Stitou:

“De overtuiging dat traditioneel onderwijs alleen niet meer volstaat, staat nog steeds overeind. Wel kijken we inmiddels realistischer naar de voorwaarden die nodig zijn om onderwijsvernieuwing duurzaam te maken.

Een belangrijke stap is de introductie van het keuzevak PGP Dienstverlening en Producten in mavo 4. Leerlingen werken daarin aan realistische opdrachten, ontwikkelen vaardigheden en ervaren meer eigenaarschap over hun leerproces. Het laat zien dat projectmatig werken ook in het examenjaar waardevol en haalbaar is.

Met de aangekondigde bezuinigingen wordt de uitdaging groter: hoe behouden we dezelfde kwaliteit van projectonderwijs met minder lestijd? Dat vraagt scherpe keuzes over wat echt bijdraagt aan motivatie en leren.

Met de kennis van nu hadden we eerder gestuurd op borging, schaalbaarheid en werkdruk. Enthousiasme alleen is niet genoeg; vernieuwingen hebben ook structurele afspraken en gedeeld eigenaarschap nodig.

De grootste trots zit in oud-leerlingen die later terugkomen en vertellen hoeveel ze aan het projectonderwijs hebben gehad tijdens hun vervolgopleiding en verdere loopbaan.”

‘De schoolbanken uit, de praktijk in’

Op het VeenLanden College (VLC) krijgen leerlingen in de havo bovenbouw sinds kort een andere kijk op leren. Met de nieuwe praktijkrichtingen Havo P-Business en Havo P-Tech worden schoolbanken ingeruild voor echte projecten. Docenten Jeroen Vis en Bart Kappé vertellen dat veel leerlingen ongemotiveerd zijn en onvoldoende voorbereid op het hbo. “Ineens moeten ze daar zelfstandig plannen, in groepjes werken en ondernemen. Dat hebben ze op de havo niet geleerd. Maar laat leerlingen iets dóen, en ze gaan helemaal aan,” zegt Vis.

In P-Tech werken leerlingen aan praktische uitdagingen, zoals het verbeteren van een robot voor de zorg of het ontwerpen van een 3D-geprinte machine. Bij Havo-P Business bedenken ze oplossingen voor echte bedrijven: een socialmediaplan voor een startup of een concept om jong technisch talent te werven. Externe professionals begeleiden hen en geven feedback.

Volgens Kappé staan deze leerlingen daardoor “met 3-0 voor op degenen die dit niet hebben gedaan.” Het programma laat zien dat leren door te doen motivatie, zelfstandigheid en praktische vaardigheden een enorme boost geeft – precies wat nodig is voor vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt.

Fragment uit artikel over nieuwe praktijkrichtingen op het VeenLanden College, juli 2024

→ Hoe is het nu?

Jeroen Vis:

“De basis van havo-P Business is hetzelfde gebleven, al hebben we accenten verlegd en ons netwerk van regionale opdrachtgevers uitgebreid. Het is waardevol dat bedrijven uit de regio hun kennis en tijd inzetten om leerlingen praktijkervaring te bieden. Ook vakinhoudelijk veranderde er iets: bedrijfseconomie is uitgefaseerd op de havo. Daarom besteden we binnen de projecten extra aandacht aan vaardigheden zoals het opstellen en begrijpen van een balans en winst-en-verliesrekening, zodat leerlingen goed voorbereid blijven op een economische hbo-opleiding.

Daarnaast geeft wiskundeleraar Fethi Gözegir inmiddels les in havo-P Business. Zijn enthousiasme zorgt voor nieuwe ideeën en initiatieven. Ondertussen wordt er hard gewerkt aan nieuwe Havo-P-varianten, zoals Sports & Health (vanaf dit jaar) en later mogelijk ook Media & Arts.

We zijn het meest trots wanneer oud-leerlingen terugkomen en vertellen hoeveel voordeel zij op het hbo hebben gehad van havo-P Business. Ook de portfoliopresentaties blijven hoogtepunten, omdat leerlingen daar zichtbaar laten zien hoe zij zich hebben ontwikkeld.”

Laatste nieuws!

Internationaal onderwijs in Amstelveen krijgt krachtige impuls

Onderwijsgroep Amstelland en de Cedergroep hebben op 1 mei 2026 hun samenwerking officieel bekrachtigd met de ondertekening van een overeenkomst voor internationaal georiënteerd voortgezet onderwijs (IGVO) binnen de Amstelland International School (AIS), in samenwerking met het Hermann Wesselink College (HWC). Daarmee zetten beide onderwijsorganisaties een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van internationaal onderwijs in de regio.

Voor leerlingen ontstaat nu een doorlopende internationale leerlijn: na het internationaal georiënteerd basisonderwijs (IGBO) kunnen zij hun onderwijs voortzetten binnen het IGVO. Vanaf schooljaar 2026–2027 start op het HWC de eerste groep leerlingen met het internationaal erkende International Middle Years Curriculum (IMYC 1). Met deze samenwerking bouwt het HWC aan eigentijds en toegankelijk onderwijs dat leerlingen voorbereidt op een wereld die steeds internationaler en meer verbonden is.

Ondernemend, ambitieus en betrokken onderwijs in de regio

Op het VeenLanden College staat de ontwikkeling van leerlingen centraal. In een veilige en persoonlijke omgeving krijgen zij de ruimte om te groeien, talenten te ontdekken en hun eigen keuzes te maken. Met twee locaties en verschillende onderwijsconcepten biedt de school onderwijs dat aansluit bij wat leerlingen nodig hebben én bij hun toekomst.

Henk Ligthart
Rector VeenLanden College

Het VeenLanden College (VLC) is een ambitieuze, ondernemende en maatschappelijk betrokken vo-school voor mavo, havo en atheneum in Mijdrecht en Vinkeveen. De school ligt in de gemeente De Ronde Venen en telt zo'n 1.250 leerlingen, verdeeld over twee locaties. De school staat bekend om de warme en persoonlijke begeleiding, een goede zorgstructuur en een leerrijke omgeving waardoor zowel leerlingen als medewerkers zich veilig voelen om te leren en te groeien. Deze open sfeer, het wederzijdse respect en de grote mate van zorgzaamheid dragen bij aan het positieve leer- en werkklimaat op beide locaties.

Hoge kwaliteit onderwijs

Een belangrijk kenmerk van het VeenLanden College is dat leerlingen kunnen kiezen voor de locatie en het onderwijsconcept dat het beste bij hen past. De school streeft naar hoge kwaliteit onderwijs en behaalt traditioneel hoge slagingspercentages. De kernwaarden – persoonlijke groei, eigen verantwoordelijkheid en aandacht voor elkaar – vormen de basis van het pedagogisch klimaat. Het VeenLanden College heeft een betrokken en stabiel docententeam. Sommige docenten hebben zelf als leerling op het VLC gezeten en zijn actief betrokken bij het bedrijfs- en verenigingsleven in de gemeente. Het VLC is ook een opleidings-school, waardoor de begeleiding van stagiaires en startende docenten goed is geborgd in de cultuur van de school.

'Op beide locaties is er veel aandacht voor techniek, kritisch denken, sport en kunst & cultuur'

Kunskapsskolan

De locatie Vinkeveen is een kleinschalige vo-school met ruim driehonderd leerlingen en werkt volgens het Kunskapsskolan concept. Dit is een gepersonaliseerde vorm van leren waarbij leerlingen met persoonlijke coaching hun eigen leerroute vormgeven. Op de locatie Mijdrecht zitten ruim negenhonderd leerlingen en heeft de school de beschikking over uitstekende faciliteiten, waaronder een MakerSpace, sportzalen en een Business Lounge. Met praktijkgerichte programma's voor de mavo en de havo en een meer academisch gericht aanbod op het vwo zijn er veel keuzemogelijkheden voor de leerlingen. Op beide locaties en op alle niveaus is er veel aandacht voor techniek, kritisch denken, muziek, beeldende vorming, sport en cultuur. En naast de grote keuze aan vakken is er ook een gevarieerd aanbod van schoolse- en buitenschoolse activiteiten zoals werkweken, excursies, kampdagen, cultuuruitstapjes, projectweken, sportdagen, beroepenavonden en bedrijfsbezoeken.

Van passend naar inclusief

Een uitdaging voor de toekomst is de transitie van passend naar inclusief onderwijs. We willen dat ieder leerling van het VLC zich gezien en gehoord voelt en succesvol kan zijn. Dat vraagt om verdere versterking van onze zorgstructuur en een verdere professionele ontwikkeling van het team. Zo zal het VLC ook de komende jaren blijven bouwen aan sterk, toekomstgericht onderwijs voor alle leerlingen in onze regio.

De verwachting is dat het aantal leerlingen zal gaan toenemen, mede door de groei in de regio en de aantrekkingskracht van het onderwijsaanbod.

Binnen die groei zet de school stevig in op praktijkgericht leren, vooral binnen de mavo en havo. VLC-leerlingen krijgen de mogelijkheid om te leren door te doen, te onderzoeken en samen te werken met de wereld om hen heen. Dit sluit aan bij de behoefte aan betekenisvol onderwijs dat talenten zichtbaar maakt en kansen vergroot. Het 20/80-learning-concept motiveert onze havoleerlingen om hun talenten in en buiten de school te ontdekken en te ontwikkelen.

Met een nieuw keuzevak als filosofie stimuleren we leerlingen om zich ook te ontwikkelen op het gebied van kennisleer, argumentatie, kritisch denken, het analyseren van complexe vraagstukken en het formuleren van genuanceerde standpunten.

Samen bouwen aan sterk onderwijs

Het VeenLanden College is een uitnodigende, warme vo-school voor leerlingen en voor teamleden. De grootste uitdaging voor de toekomst is om dit zo te houden. De maatschappelijke onrust en de onderwijskundige uitdagingen op het gebied van zorg en curriculumontwikkeling zullen de komende jaren de nodige energie, tijd en aandacht vragen. Daarvoor is het belangrijk dat we ons als team blijven ontwikkelen en blijven investeren in een lerende- en professionele organisatie. Als je kiest voor het VLC dan kies je voor sterk en uitdagend onderwijs, waar kwaliteit, ambitie en betrokkenheid centraal staan. Een vo-school die meegroeit met de samenleving, kansen creëert voor alle leerlingen en stevig verankerd blijft in Mijdrecht, Vinkeveen en de omliggende dorpen.

Ally Liefhebber
directeur Cederbureau

‘Iedere leerling zien voor wat hij waard is’

Mijn onderwijscarrière startte als docent Nederlands op het vmbo. De school had een simpele regel: een onvoldoende halen mag, maar houden niet.

Voor mij was dat vanzelfsprekend. Als je een onvoldoende haalt, heb je de stof nog niet voldoende eigen gemaakt. Dan kun je niet verder en moet je alsnog doen wat nodig is. Leerlingen kwamen na schooltijd terug om extra te leren en te oefenen. Daarna maakten ze de toets opnieuw. Schrijfp opdrachten voorzag ik van feedback. Die moesten verbeterd worden, net zo lang tot het niveau klopte met wat ik van die leerling verwachtte.

Het woord ‘herkansen’ was verboden. Dat werd gezien als prijs-schieten. Het ging om iets anders: echt leren en beter worden. Mijn grootste trots? Een leerling die een tien haalde voor zijn examen schrijfvaardigheid. Dat was geen toeval. Dat was groei. Later, als leidinggevende, had ik de rol om deze manier van werken over te brengen op mijn team. Dat was geen gemakkelijke opgave. In rapportvergaderingen moest ik regelmatig benoemen dat ‘deze leerling doet gewoon niets’ nooit een reden kan zijn voor een onvoldoende. Het blijft onze opdracht om er alles aan te doen dat een leerling het cijfer haalt dat bij hem of haar past.

In het kader van mijn master Onderwijsmanagement heb ik hier onderzoek naar gedaan. Ik leerde dat docenten soms gewoon niet weten hoe ze leerlingen in beweging krijgen. Maar er speelt ook iets anders. Een heel menselijke emotie.

Lesgeven is intensief. Je doet het met ziel en zaligheid. Als een leerling dan niets teruggeeft, raakt dat. Niet alleen in je professionele rol, maar ook persoonlijk. En dan is het begrijpelijk dat je vindt dat die leerling een onvoldoende verdient.

Menselijk, maar waardengedreven onderwijs vraagt iets anders. Blijven kijken. Blijven investeren. Doen wat nodig is, zodat iedere leerling zijn waarde bereikt.

‘Het blijft onze opdracht om er alles aan te doen dat een leerling het cijfer haalt dat bij hem of haar past’

Wens voor de toekomst

Ik hoop dat de Cedergroep, vanuit haar gedeelde waarden van goed onderwijs en ruimte voor de zelfontplooiing van leerlingen, ook de komende 25 jaar een aantrekkelijke en brede scholengemeenschap blijft. Door gericht samen te werken, kunnen onze scholen de uitdagingen van de toekomst met vertrouwen tegemoet treden.

Frans van Pinxteren
Voorzitter Raad van Toezicht Cedergroep

Colofon

Coördinatie

Pascal Collard, Yvonne Troost en Anneke Videler

(Eind)redactie

Karlijn Broekhuizen

Vormgeving

Budelinc

Fotografie

Foto Anouk Hoogendijk: Kim Regelink
Foto's rectoren, Duco Adema en Ally Liefhebber:
Barbra Verbij

Dit is een eenmalige, speciale uitgave van De Ceder - ter gelegenheid van 25 jaar Cedergroep.

Met dank aan alle rectoren, interviewkandidaten en columnisten.

25 jaar Cedergroep